

॥ प्रधान-पूजा — साम्ब-परमेश्वर-पूजा (द्वितीय-यामः) ॥

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये॥

प्राणान् आयम्य। ऊँ भूः + भूर्भुवः सुवुरोम्।

ममोपात्त-समस्त-दुरित-क्षयद्वारा श्री-परमेश्वर-प्रीत्यर्थं शुभे शोभने मुहूर्ते अद्य ब्रह्मणः द्वितीयपरार्थे श्वेतवराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टाविंशतितमे कलियुगे प्रथमे पादे जम्बूद्वीपे भारतवर्षे भरतखण्डे मेरोः दक्षिणे पार्श्वे शकाब्दे अस्मिन् वर्तमाने व्यावहारिकणां प्रभवादि षष्ठ्याः संवत्सराणां मध्ये ( ) नाम संवत्सरे उत्तरायणे शिशिर-ऋतौ कुम्भ-मासे कृष्ण-पक्षे ऋदश्यां/चतुर्दश्यां शुभतिथौ (इन्दु / भौम / बुध / गुरु / भृगु / स्थिर / भानु)-वासरयुक्तायाम् ( ) नक्षत्र ( )-योग ( )-करण-युक्तायां च एवं गुण विशेषण विशिष्टायाम् अस्याम् (ऋदश्यां/चतुर्दश्यां) शुभतिथौ अस्माकं सहकुटुम्बानां क्षेमस्थैर्य-धैर्य-वीर्य-विजय-आयुरारोग्य-ऐश्वर्याभिवृद्ध्यर्थम् धर्मार्थकाममोक्षचतुर्विधफलपुरुषार्थसिद्ध्यर्थं पुत्रपौत्राभिवृद्ध्यर्थम् इष्टकाम्यार्थसिद्ध्यर्थम् मम इहजन्मनि पूर्वजन्मनि जन्मान्तरे च सम्पादितानां ज्ञानाज्ञानकृतमहापातकचतुष्य-व्यतिरिक्तानां रहस्यकृतानां प्रकाशकृतानां सर्वेषां पापानां सद्य अपनोदनद्वारा सकल-पापक्षयार्थं शिवरात्रौ श्री-साम्ब-परमेश्वर-प्रीत्यर्थं द्वितीय-यामपूजां करिष्ये।

॥ षोडशोपचार-पूजा ॥

ध्यायेन्नित्यं महेशं रजतगिरिनिभं चारुचन्द्रावतंसं
रत्नाकल्पोङ्गलाङ्गं परशुमृगवराभीतिहस्तं प्रसन्नम्।
पद्मासीनं समन्तात् स्तुतममरगणैर्व्याघ्रकृतिं वसानं
विश्वाद्यं विश्वबीजं निखिलभयहरं पञ्चवक्रं त्रिनेत्रम्॥

अस्मिन् बिम्बे श्री-साम्ब-परमेश्वरं ध्यायामि।

नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इषवे नमः। नमस्ते अस्तु धन्वने ब्रह्म्यामृत ते
नमः॥ ॐ ह्रीं नमः शिवाय। सुद्योजातं प्रपद्यामि। आवाहयामि॥१॥

या त इषुः शिवतमा शिवं बभूवं ते धनुः। शिवा शरव्या या तव तया
नो रुद्र मृडय॥ ॐ ह्रीं नमः शिवाय। सुद्योजाताय वै नमो नमः। आसनं
समर्पयामि॥२॥

या तै रुद्र शिवा तनूरघोराऽपापकाशिनी। तया नस्तुनुवा शन्तमया
गिरिशन्ताभिचारकशीहि॥ ॐ ह्रीं नमः शिवाय। भवे भवे नाति भवे भवस्व
माम्। पादयोः पाद्यं समर्पयामि॥३॥

यामिषु गिरिशन्तु हस्ते बिभर्षस्तवे। शिवां गिरित्र तां कुरु मा हिंसीः
पुरुषं जगत्॥ ॐ ह्रीं नमः शिवाय। भवोद्भवाय नमः॥ अर्घ्यं समर्पयामि॥४॥

शिवेन वचसा त्वा गिरिशाच्छावदामसि। यथा नः सर्वमिङ्गदयुक्ष्मः सुमना
असंत्॥ ॐ ह्रीं नमः शिवाय। वामदेवाय नमः। आचमनीयं समर्पयामि॥५॥

अध्यवोचदधिवक्ता प्रथमो दैव्यो भिषक्। अहीङ्क्षु सर्वाञ्मय-न्यसर्वाञ्क्षु
यातुधान्यः॥ ॐ ह्रीं नमः शिवाय। ज्येष्ठाय नमः। मधुपर्कं समर्पयामि॥६॥

असौ यस्तामो अरुण उत ब्रह्म सुमङ्गलः। ये चेमाः रुद्रा अभितो दिक्षु
श्रिताः संहस्रशोऽवैषाः हेडं ईमहे॥ ॐ ह्रीं नमः शिवाय। श्रेष्ठाय नमः। स्नानं
समर्पयामि।

॥ महान्यासः ॥

॥ पञ्चाङ्गरुदन्यासः रावणोक्ता पञ्चाङ्गप्रार्थना-सहितम् ॥

ओङ्कारमत्रसंयुक्तं नित्यं ध्यायन्ति योगिनः।
कामदं मोक्षदं तस्मै नकाराय नमो नमः॥१॥

नमस्ते रुद्र मून्यवं उतो तु इषवे नमः। नमस्ते अस्तु धन्वने ब्रह्म्यामुत ते
नमः॥ या तु इषुः शिवतमा शिवं ब्रह्मवं तु धनुः। शिवा शरव्या या तव तया
नो रुद्र मृडय॥

(EAST)

कं खं गं घं डं। यरलवशापसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। पूर्वाङ्गरुद्राय
नमः।

महादेवं महात्मानं महापातकनाशनम्।
महापापहरं वन्दे मकाराय नमो नमः॥२॥

अपैतु मृत्युरमृतं न आगन्वैवस्वतो नो अभयं कृणोतु। पूर्ण वनुस्पतैरिवाभिनः
शीयताऽ रथिः स च तात्रः शाचीपतिः।

(SOUTH)

चं छं जं झं झं झं। यरलवशापसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। दक्षिणाङ्गरुद्राय
नमः।

शिवं शान्तं जगन्नाथं लोकानुग्रहकारणम्।
शिवमेकं परं वन्दे शिकाराय नमो नमः॥३॥

ॐ। निधनपतये नमः। निधनपतान्तिकाय नमः। ऊर्ध्वाय नमः। ऊर्ध्वलिङ्गाय
नमः। हिरण्याय नमः। हिरण्यलिङ्गाय नमः। सुवर्णाय नमः। सुवर्णलिङ्गाय
नमः। दिव्याय नमः। दिव्यलिङ्गाय नमः। भवाय नमः। भवलिङ्गाय नमः।
शर्वाय नमः। शर्वलिङ्गाय नमः। शिवाय नमः। शिवलिङ्गाय नमः। ज्वलाय
नमः। ज्वललिङ्गाय नमः। आत्माय नमः। आत्मलिङ्गाय नमः। परमाय नमः।

परमलिङ्गायु नमः। एतथ्सोमस्य सूर्यस्य सर्वलिङ्गं स्थापयति पाणिमन्त्रं पवित्रम्।

(WEST)

ठं ठं डं ढं णं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। पश्चिमाङ्गरुद्राय नमः।

वाहूनं वृषभो यस्य वासुकिः कण्ठभूषणम्।
वामै शक्तिधरं बन्दे वकाराय नमो नमः॥४॥

यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽऽविवेशा तस्मै रुद्राय नमो अस्तु॥

(NORTH)

तं थं दं धं नं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। उत्तराङ्गरुद्राय नमः।

यत्र कुत्र स्थितं देवं सर्वव्यापिनमीश्वरम्।
यलिङ्गं पूजयेन्नित्यं यकाराय नमो नमः॥५॥

प्राणानां ग्रन्थिरसि रुद्रो मां विशान्तकः। तेनान्नेनांप्यायस्व॥ नमो रुद्राय विष्णवे मृत्युर्मे पाहि।

(UPWARDS)

पं फं बं भं मं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। ऊर्ध्वाङ्गरुद्राय नमः।

॥ पञ्चाङ्गमुखन्यासः रावणोक्ता पञ्चमुखप्रार्थना-सहितम् ॥

तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि।
तत्रौ रुद्रः प्रचोदयांत्॥

संवर्ताङ्गि-तटित्प्रदीप-कनक-प्रस्पर्धि-तेजोरुणं
गम्भीरध्वनि-सामवेदजनकं ताम्राधरं सुन्दरम्।
अर्घेन्दुद्युति-लोल-पिङ्गल-जटाभार-प्रबोद्धोदकं
वन्दे सिद्धसुरासुरेन्द्रनमितं पूर्वं मुखं शूलिनः॥
ॐ नमो भगवते रुद्राय। पूर्वाङ्गमुखाय नमः। (EAST)

अघोरेभ्योऽथ घोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः।
सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥
कालभ्रमराङ्गन-द्युतिनिभं व्यावृत्तपिङ्गक्षणं
कर्णोद्भासित-भोगिमस्तकमणि-प्रोद्धिन्दंष्ट्राङ्गुरम्।
सर्पप्रोतकपाल-शुक्तिशकल-व्याकीर्णताशेखरं
वन्दे दक्षिणमीश्वरस्य वदनं चाथर्वनादोदयम्॥
ॐ नमो भगवते रुद्राय। दक्षिणाङ्गमुखाय नमः। (SOUTH)

सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमो नमः।
भवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भवोद्भवाय नमः॥
प्रालेयाचलमिन्दुकुन्द-धवलं गोक्षीरफेनप्रभं
भस्माभ्यङ्गमनङ्गदेहदहन-ज्वालावली-लोचनम् ।
विष्णु-ब्रह्म-मरुद्रणार्चितपदं ऋग्वेदनादोदयं
वन्देऽहं सकलं कलङ्गरहितं स्थाणोर्मुखं पश्चिमम्॥
ॐ नमो भगवते रुद्राय। पश्चिमाङ्गमुखाय नमः। (WEST)

वामदेवाय नमो॑ ज्येष्ठाय नमः॒ श्रेष्ठाय॑ नमो॑ रुद्राय॑ नमः॒ कालाय॑
नमः॒ कलंविकरणाय॑ नमो॑ बलंविकरणाय॑ नमो॑ बलाय॑ नमो॑ बलंप्रमथनाय॑
नमः॒ सर्वभूतदमनाय॑ नमो॑ मनोन्मनाय॑ नमः॒॥

गौरं कुङ्गमपङ्कितं सुतिलकं व्यापाण्डुमण्डस्थलं
भ्रूविक्षेप-कटाक्षवीक्षण-लसत्-संसक्तकर्णोत्पलम्।
स्त्रिघं बिम्बफलाधरं प्रहसितं नीलालकालङ्कृतं
वन्दे याजुषवेदघोषजनकं वक्रं हरस्योत्तरम्॥
ॐ नमो भगवते रुद्राय। उत्तराङ्गमुखाय नमः। (NORTH)

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपति॒ ब्रह्मणोऽधिपति॒ ब्रह्मा॑ शिवो
मै अस्तु सदाशिवोम्॥

व्यक्ताव्यक्तनिरूपितं च परमं षट्ट्रिंशतत्त्वाधिकं
तस्मादुत्तर-तत्त्वमक्षरमिति ध्येयं सदा योगिभिः।
ओङ्कारादि समस्तमन्त्रजनकं सूक्ष्मातिसूक्ष्मं परं
वन्दे पञ्चममीश्वरस्य वदनं खब्यापि तेजोमयम्॥
ॐ नमो भगवते रुद्राय। ऊर्ध्वाङ्गमुखाय नमः। (UPWARDS)

॥केशादिपादान्त (प्रथमो) न्यासः ॥

या तै रुद्र शिवा तनूरघोराऽपापकाशिनी।
तया॑ नस्तुनुवा॑ शन्तमया॑ गिरिशन्ताभिचाँकशीहि॥
शिखायै नमः। (TUFT)

अस्मिन् मंहृत्यर्णवै॒ ऽन्तरिक्षे भवा अधि।
तेषाँ॑ सहस्रयोज्ञने॒ ऽवृधन्वाँनि तन्मसि॥

शिरसे नमः॥ (TOP OF HEAD)

सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याम्।
तेषां सहस्रयोज्जनेऽवृधन्वानि तन्मसि॥

ललाटाय नमः॥ (FOREHEAD)

हृःसः शुचिष्पद्वसुरन्तरिक्षसद्घोता वेदिषदतिथिर्दुरोणसत्।
नृषद्वरसद्वत्सद्वौमसदुजा गोजा क्रृतजा अंद्रिजा क्रृतं बृहत्॥
भ्रुवोर्मध्याय नमः॥ (MIDDLE OF EYEBROWS)

त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
उर्वारुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥
नेत्राभ्यां नमः॥ (EYES)

नमः स्त्रुत्याय च पथ्याय च नमः काट्याय च नीप्याय च नमः सूद्याय च
सरस्याय च नमो नाद्याय च वैशन्ताय च।

कर्णाभ्यां नमः॥ (EARS)

मा नस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः।
वीरान्मा नो रुद्र भामितोऽवंधीरहुविष्मन्तो नमसा विधेम ते॥
नासिकायै^१ नमः॥ (NOSE)

अवतत्य धनुस्त्व ए सहस्राक्ष शतेषुधे॥
निशीर्य शल्यानां मुखा शिवो नः सुमना भव।
मुखाय नमः॥ (FACE)

नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः, क्षमाचुराः।
तेषां सहस्रयोज्जनेऽवृधन्वानि तन्मसि॥

^१नासिकाभ्यां

कण्ठाय नमः॥ (NECK)

नीलंग्रीवाः शिति॒कण्ठा॑ दिव॑ रुद्रा॑ उप॑श्रिताः।
तेषा॑ सहस्रयोज्जुने॒ऽव॑धन्वानि॑ तन्मसि॥

उपकण्ठाय नमः॥ (LOWER NECK)

नमस्ते अ॒स्त्वायुधायानांतताय धृष्णवै॑।
उ॒भाभ्यांमुत् ते॑ नमो॑ बाहुभ्यां॑ तव॑ धन्वने॥
बाहुभ्यां॑ नमः॥ (SHOULDERS)

या॑ तै॑ हृतिर्मिंदुष्टम्॑ हस्ते॑ बुभूव॑ ते॑ धनुः।
तया॑ऽस्मान् विश्वतस्त्वमयुक्ष्मया॑ परिब्लुज॥
उपबाहुभ्यां॑ नमः॥ (ELBOW TO WRIST)

परि॑ णो॑ रुद्रस्य॑ हृतिर्वृणक्तु॑ परि॑ त्वेषस्य॑ दुर्मितिरघायोः।
अव॑ स्थिरा॑ मधवंद्यस्तनुष्टु॑ मीढुस्तोकाय॑ तनयाय॑ मृडय॥
मणिबन्धाभ्यां॑ नमः॥ (WRISTS)

ये॑ तीर्थानि॑ प्रचरन्ति॑ सृकावन्तो॑ निषङ्गिणः।
तेषा॑ सहस्रयोज्जुने॒ऽव॑धन्वानि॑ तन्मसि॥
हस्ताभ्यां॑ नमः॥ (HANDS)

सृद्योजातं॑ प्रपद्यामि॑ सृद्योजाताय॑ वै॑ नमो॑ नमः।
भ॑वे॑ भ॑वे॑ नाति॑ भ॑वे॑ भवस्व॑ माम्। भुवोद्भवाय॑ नमः॥
अङ्गुष्ठाभ्यां॑ नमः॥ (ROLL RING FINGERS ON THUMBS)

वामदेवाय॑ नमो॑ ज्येष्ठाय॑ नमः॑ श्रेष्ठाय॑ नमो॑ रुद्राय॑ नमः॑ कालाय॑ नमः॑
कलविकरणाय॑ नमो॑ बलविकरणाय॑ नमो॑ बलाय॑ नमो॑ बलप्रमथनाय॑ नमः॑
सर्वभूतदमनाय॑ नमो॑ मुनोन्मनाय॑ नमः॑॥

तर्जनीभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON INDEX FINGERS)

अघोरेभ्योऽथ घोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः।

सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥

मध्यमाभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON MIDDLE FINGERS)

तत्पुरुषाय विद्धहैं महादेवाय धीमहि।

तत्रौ रुद्रः प्रचोदयात्॥

अनामिकाभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON RING FINGERS)

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिंपतिर्ब्रह्मणोऽधिंपतिर्ब्रह्मा शिवो
मै अस्तु सदाशिवोम्॥

कनिष्ठिकाभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON LITTLE FINGERS)

नमो हिरण्यबाहवे हिरण्यवर्णाय हिरण्यरूपाय हिरण्यपतयेऽम्बिकापतय
उमापतये पशुपतये नमो नमः॥

करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः॥ (RUB PALMS OVER ONE ANOTHER, FRONT AND BACK)

नमो वः किरिकेभ्यो देवानां हृदयेभ्यः॥

हृदयाय नमः॥ (HEART)

नमो गुणेभ्यो गुणपतिभ्यश्च वो नमः॥

पृष्ठाय नमः॥ (BACK)

नमस्तक्षेभ्यो रथकारेभ्यश्च वो नमः॥

कक्षाभ्यां नमः॥ (ARMPIT TO WAIST)

नमो हिरण्यबाहवे सेनान्यै दिशां च पतये नमः॥

पार्श्वभ्यां नमः॥ (TRUNK)

विज्यं धनुः कपर्दिनो विशल्यो बाणवा ऽ उता।

अनैशन्नस्येष्व आभुरस्य निषङ्गथिः॥

जठराय नमः॥ (STOMACH)

हि॒रण्य॒गर्भः सम॑वर्तुता॒ग्रे भू॒तस्य॑ जातः पति॒रेकं आसीत्।

सदा॑धार पृथि॒वीं द्यामु॒तेमां कस्मै॑ देवाय॑ हृविषा॑ विधेम॥

नाभ्यै नमः॥ (NAVEL)

मी॒ढुष्टम् शिवंतम् शि॒वो नः सु॒मना॑ भव।

परमे॑ वृक्ष आयुधं निधाय॑ कृत्ति॑ वसान् आ चर॑ पिनांकं बिभ्रदा गंहि॥

कट्ट्यै नमः॥ (WAIST)

ये भू॒तानामधिपतयो विशि॒खासः कपर्दिनः।

तेषाँ॑ सहस्रयोज्ञे॒ऽव॒धन्वानि तन्मसि॥

गुह्याय नमः॥ (UPPER REPRODUCTIVE ORGANS)

ये अत्रैषु विविध्यन्ति॑ पात्रैषु पिबतो जनान्।

तेषाँ॑ सहस्रयोज्ञे॒ऽव॒धन्वानि तन्मसि॥

अण्डाभ्यां नमः॥ (LOWER REPRODUCTIVE ORGANS)

स शि॒रा जातवेदा अ॒क्षरं परमं पदम्।

वेदान्नाँ॑ शिरसि॑ माता॑ आयुष्मन्तो॑ करोतु॑ माम्॥

अपानाय नमः॥ (ANUS)

मा नौ॑ महान्तमुत मा नौ॑ अर्भकं मा नु॑ उक्षेन्तमुत मा नै॑ उक्षितम्।

मा नौ॑ वधीः पितरं॑ मोत मातरं॑ प्रिया मा नस्तु॑ नुवो॑ रुद्र रीरिषः॥

ऊरुभ्यां नमः॥ (THIGHS)

ए॒ष तै॑ रुद्रभागस्तं॑ जु॒षस्व॑ तेनांव॑सेन॑ पुरो॑ मूज॑वतो॒ती॒ह्यवंततधन्वा॑
पिनांकहस्तः॑ कृत्तिवासाः॥

जानुभ्यां नमः॥ (KNEES)

संसृष्टजिथ्सौम्पा बांहुशध्यैर्धर्वधन्वा प्रतिहिताभिरस्ता।
बृहस्पते परिदीया रथेन रक्षोहाऽमित्राऽ अप्बाधमानः॥

जङ्घाभ्यां नमः॥ (KNEE TO ANKLES)

विश्वं भूतं भुवनं चित्रं बंहुधा जातं जायमानं च यत्।
सर्वे ह्येष रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु॥

गुल्फाभ्यां नमः॥ (ANKLES)

ये पथां पंथिरक्षय ऐलबृदा यव्युधः।
तेषाऽ सहस्रयोज्जनेऽवधन्वानि तन्मसि॥

पादाभ्यां नमः॥ (FEET)

अध्यवोचदधिवक्ता प्रथमो दैव्यो भिषक्।
अहीङ्क्षु सर्वाञ्मय-न्मर्वाश्च यातुधान्यः॥

कवचाय हुम्॥ (CROSS HANDS ACROSS CHEST WITH TIPS OF FINGERS TOUCHING SHOULDERS)

नमो बिल्मिने च कवचिने च नमः श्रुताय च श्रुतसेनाय च॥

उपकवचाय हुम्॥ (REPEAT THE ABOVE AT ELBOW LEVEL)

नमो अस्तु नीलंग्रीवाय सहस्राक्षाय मीढुषे॥

अथो ये अस्य सत्वानोऽहं तेभ्योऽकरं नमः॥

नेत्रत्रयाय वौषट्॥ (TOUCH INDEX, MIDDLE, RING FINGERS ACROSS THE THREE EYES)

प्र मुञ्च धन्वनस्त्वमुभयोरार्लियोर्ज्याम्।

याश्च ते हस्त इषवः परा ता भंगवो वप॥

अस्त्राय फट्॥ (SLAP INDEX AND MIDDLE FINGERS OF RIGHT HAND ON LEFT PALM)

य एतावन्तश्च भूयाऽसश्च दिशो रुद्रा वितस्थिरे।

तेषाऽ सहस्रयोज्जनेऽवधन्वानि तन्मसि॥

इति दिग्बन्धः॥ (SNAP MIDDLE AND THUMB WITH CLICKING SOUNDS AROUND SELF)

॥मूर्धादिपादान्त दशाक्षरी दशाङ्ग (द्वितीयो) न्यासः ॥

ॐ मूर्धे नमः। नं नासिकाय^२ नमः। मों ललाटाय नमः। भं मुखाय नमः।
गं कण्ठाय नमः। वं हृदयाय नमः। तें दक्षिणहस्ताय नमः। रुं वामहस्ताय
नमः। द्रां नाभ्यै नमः। यं पादाभ्यां नमः।

॥पादादिमूर्धान्त पञ्चाङ्ग (तृतीयो) न्यासः ॥

सुद्घोजातं प्रपद्यामि सुद्घोजातायु वै नमो नमः।
भुवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भुवोद्भवायु नमः॥
पादाभ्यां नमः॥

वामदेवायु नमो ज्येष्ठाय नमः। श्रेष्ठायु नमो रुद्रायु नमः। कालायु नमः।
कल्पिकरणायु नमो बल्पिकरणायु नमो बलायु नमो बलप्रमथनायु नमः।
सर्वभूतदमनायु नमो मुनोन्मनायु नमः॥

ऊरुभ्यां नमः॥

अघोरेभ्योऽथ घोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः।
सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥
हृदयाय नमः॥

तत्पुरुषाय विद्धहे महादेवाय धीमहि।
तत्रो रुद्रः प्रचोदयात्॥
मुखाय नमः॥

^२नासिकाभ्यां

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो
मैं अस्तु सदाशिवोम्॥
हंस हंस मूर्धे नमः॥

॥हंसगायत्री॥

अस्य श्री-हंसगायत्री महामन्त्रस्य। अव्यक्त परब्रह्म ऋषिः। अव्यक्त गायत्री
छन्दः। परमहंसो देवता॥ हंसां बीजम्। हंसीं शक्तिः। हंसूं कीलकम्॥
परमहंस-प्रसाद-सिद्धार्थे जपे विनियोगः॥

हंसां अङ्गुष्ठाभ्यां नमः। हंसीं तर्जनीभ्यां नमः। हंसूं मध्यमाभ्यां नमः। हंसैं
अनामिकाभ्यां नमः। हंसौं कनिष्ठिकाभ्यां नमः। हंसः करतलकरपृष्ठाभ्यां
नमः। हंसां हृदयाय नमः। हंसीं शिरसे स्वाहा। हंसूं शिखायै वषट्। हंसैं
कवचाय हुम्। हंसौं नेत्रत्रयाय वौषट्। हंसः अस्त्राय फट्। भूर्भुवस्सुवरोम्
इति दिग्बन्धः॥

॥ध्यानम्॥

गमागमस्थं गमनादिशून्यं चिद्रूपदीपं तिमिरापहारम्।
पश्यामि ते सर्वजनान्तरस्थं नमामि हंसं परमात्मरूपम्॥

हंसहंसात् परमहंसः सोऽहं हंसः॥
हंस् हंसायं विद्धहैं परमहंसायं धीमहि।
तत्रौ हंसः प्रचोदयात्॥

(एवं त्रिः)

हंस हंसेति यो ब्रूयाद्धंसो नाम सदाशिवः।
एवं न्यासविधिं कृत्वा ततः सम्पुटमारभेत्॥

॥दिक् सम्पुटन्यासः ॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[ॐ] लं। त्रातारमिन्द्रमवितारमिन्द्रः हवैहवे सुहवः शूरमिन्द्रम्।
हुवे नु शक्रं पुरुहूतमिन्द्रः स्वस्ति नौ मधवा धत्विन्द्रः॥

[ॐ] लं भूर्भुवः सुवः। इन्द्राय वज्रहस्ताय सुराधिपतय ऐरावतवाहनाय
साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय
नमः।

पूर्वदिग्भागे ललाटस्थाने लं इन्द्राय नमः। इन्द्रः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [इन्द्रः
संरक्षतु॥]

॥१॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[नं] रं। त्वन्नौ अग्ने वरुणस्य विद्वान् देवस्य हेऽवै यासिसीष्ठाः।
यजिंष्टे वहितमः शोशुचान् विश्वा द्वेषांसि प्रमुग्ध्यस्मत्॥

[नं] रं भूर्भुवः सुवः। अग्नये शक्तिहस्ताय तेजोऽधिपतये जवाहनाय साङ्गाय
सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।
आग्नेयदिग्भागे नेत्रयोः स्थाने रं अग्नये नमः। अग्निः सुप्रीतो वरदो भवतु॥
[अग्निः संरक्षतु॥]

॥२॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[मों] हं। सुगं नः पन्थामभयं कृणोतु। यस्मिन्नक्षत्रे यम एति राजा॥

यस्मिन्नेनमभ्यषिञ्चन्त देवाः। तदस्य चित्रः हृविषां यजाम॥

[मों] हं भूर्भुवः सुवः। यमाय दण्डहस्ताय धर्माधिपतये महिषवाहनाय साङ्गाय
सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।
दक्षिणदिग्भागे कर्णयोः स्थाने हं यमाय नमः। यमः सुप्रीतो वरदो भवतु॥
[यमः संरक्षतु॥]

॥३॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[भं] षं। असुन्वन्तमयं जमानमिच्छ स्तेनस्येत्यां तस्करस्यान्वैषि।

अन्यमस्मदिच्छु सा तं इत्या नमो देवि निरक्षते तुभ्यं मस्तु॥

[भं] षं भूर्भुवः सुवः। निरक्षतये खङ्गहस्ताय रक्षोधिपतये नरवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः। निरक्षतिदिग्भागे मुखस्थाने षं निरक्षतये नमः। निरक्षतिः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [निरक्षतिः संरक्षतु॥] ॥४॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[गं] वं। तत्त्वां यामि ब्रह्मणा वन्दमानस्तदा शास्ते यजमानो हृविर्भिः। अहेऽमानो वरुणेह बोध्युरुशः सु मा न आयुः प्रमोषीः॥

[गं] वं भूर्भुवः सुवः। वरुणाय पाशहस्ताय जलाधिपतये मकरवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

पश्चिमदिग्भागे बाह्वोः स्थाने वं वरुणाय नमः। वरुणः सुप्रीतो वरदो भवतु॥

[वरुणः संरक्षतु॥] ॥५॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[वं] यं। आ नौ नियुद्धिः शतिनौभिरध्वरम्। सहस्रिणौभिरुपयाहि यज्ञम्। वायो अस्मिन् हृविषि मादयस्व। यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः॥

[वं] यं भूर्भुवः सुवः। वायवे साङ्गशध्वजहस्ताय प्राणाधिपतये मृगवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

वायव्यदिग्भागे नासिकास्थाने^३ यं वायवे नमः। वायुः सुप्रीतो वरदो भवतु॥

[वायुः संरक्षतु॥] ॥६॥

^३नासिकयोः स्थाने

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[तेऽ] सं वयः सोम ब्रुते तवा। मनस्तुनूषु बिन्नतः।
प्रजावन्तो अशीमहि॥

[तेऽ] सं भूर्भुवः सुवः। सोमाय अमृतकलशहस्ताय नक्षत्राधिपतये
अश्ववाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय
उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

उत्तरदिग्भागे हृदयस्थाने सं सोमाय नमः। सोमः सुप्रीतो वरदो भवतु॥

[सोमः संरक्षतु॥]

॥७॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[रुं] शं। (ऋक्) तमीशानुं जगतस्तुस्थुषुस्पतिम्। धियं जिन्वमवसे हूमहे
वयम्।

पूषा नो यथा वेदसामसद्वृधे रक्षिता पायुरदेव्यः स्वस्तयै॥

[रुं] शं भूर्भुवः सुवः। ईशानाय त्रिशूलहस्ताय भूताधिपतये वृषभवाहनाय
साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय
नमः।

ईशानदिग्भागे नाभिस्थाने शं ईशानाय नमः। ईशानः सुप्रीतो वरदो भवतु॥

[ईशानः संरक्षतु॥]

॥८॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[द्रां] खं। (ऋक्) अस्मे रुद्रा मेहना पर्वतासो वृत्रहत्ये भरहूतौ सजोषाः।
यः शंसंते स्तुवते धायि पञ्च इन्द्रज्येष्ठा अस्माँ अवन्तु देवाः॥

[द्रां] खं भूर्भुवः सुवः। ब्रह्मणे पद्महस्ताय विद्याधिपतये हंसवाहनाय साङ्गाय
सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।
ऊर्ध्वदिग्भागे मूर्धिस्थाने खं ब्रह्मणे नमः। ब्रह्मा सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [ब्रह्मा
संरक्षतु॥]

॥९॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[यं] हर्षोना पृथिवि भवाऽनृक्षुरा निवेशनी।

यच्छ्रानः शार्म सप्रथाः॥

[यं] हर्षो भूर्भुवः सुवः। विष्णवे चक्रहस्ताय नागाधिपतये गरुडवाहनाय साङ्गाय
सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

अधोदिग्भागे पादयोः स्थाने हर्षो विष्णवे नमः। विष्णुः सुप्रीतो वरदो भवतु॥

[विष्णुः संरक्षतु॥] ॥१०॥

॥षोडशाङ्गरौद्रीकरणम्॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय
च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ आं। विभूरंसि प्रवाहणो रौद्रेणार्नीकेन पाहि माँज्ञे पिपृहि मा मा मा
हिंसीः॥ अं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। शिखास्थाने रुद्राय नमः॥१॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय
च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ आं। वहिंरसि हव्यवाहणो रौद्रेणार्नीकेन पाहि माँज्ञे पिपृहि मा मा मा
हिंसीः॥ आं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। शिरस्थाने रुद्राय नमः॥२॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय
च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ इं। श्वात्रौजसि प्रचेता रौद्रेणार्नीकेन पाहि माँज्ञे पिपृहि मा मा मा
हिंसीः॥ इं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। मूर्धिस्थाने रुद्राय नमः॥३॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय

च नमः शिवायं च शिवतराय च॥

ॐ ई। तुथोऽसि विश्ववेदा रौद्रेणानीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥ ई [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। ललाटस्थाने रुद्राय नमः॥४॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्करायं च मयस्कुरायं च नमः शिवायं च शिवतराय च॥

ॐ ऊं। उशिगंसि कवी रौद्रेणानीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥ ऊं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। नेत्रयोः^५ स्थाने रुद्राय नमः॥५॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्करायं च मयस्कुरायं च नमः शिवायं च शिवतराय च॥

ॐ ऊं। अङ्गारिगंसि बम्भारी रौद्रेणानीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥ ऊं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। कर्णयोः स्थाने रुद्राय नमः॥६॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्करायं च मयस्कुरायं च नमः शिवायं च शिवतराय च॥

ॐ ऋं। अवस्युरंसि दुवस्वान् रौद्रेणानीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥ ऋं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। मुखस्थाने रुद्राय नमः॥७॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्करायं च मयस्कुरायं च नमः शिवायं च शिवतराय च॥

ॐ ऋं। शुन्ध्यूरंसि मार्जलीयो रौद्रेणानीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥ ऋं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। कण्ठस्थाने रुद्राय नमः॥८॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्करायं च मयस्कुरायं च नमः शिवायं च शिवतराय च॥

ॐ लं। सुम्राडसि कृशानू रौद्रेणार्नीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥ लं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। बाह्वोः स्थाने रुद्राय नमः॥१॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ लं। परिषद्योऽसि पवमानो रौद्रेणार्नीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥ लं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। हृदयस्थाने रुद्राय नमः॥१०॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ एं। प्रतक्षाऽसि नभस्वान् रौद्रेणार्नीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥ एं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। नाभिस्थाने रुद्राय नमः॥११॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ एं। असंमृष्टोऽसि हव्यसूदो रौद्रेणार्नीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥ एं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। कटिस्थाने रुद्राय नमः॥१२॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ ॐ। क्रतधामाऽसि सुवर्ज्योती रौद्रेणार्नीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥ ॐ [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। ऊरुस्थाने रुद्राय नमः॥१३॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ औं। ब्रह्मज्योतिरसि सुवर्धमा रौद्रेणार्नीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥ औं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। जानुस्थाने रुद्राय नमः॥१४॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ अं। अजौऽस्येकंपाद्रौद्रेणार्नीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥ अं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। जङ्घास्थाने रुद्राय नमः॥१५॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ अः। अहिरसि बुधियो रौद्रेणार्नीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥ अः [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। पादयोः स्थाने रुद्राय नमः॥१६॥

त्वगस्थिगते: सर्वपापे: प्रमुच्यते। सर्वभूतेष्वपराजितो भवति।
ततो भूत-प्रेत-पिशाच-ब्रह्मराक्षस-यक्ष-यमदूत-शाकिनी-डाकिनी-सर्प-श्वापद-
वृश्चिक-तस्कराद्युपद्रवाद्युपघाताः। सर्वे ज्वलन्तं पश्यन्तु। मां रक्षन्तु।
यजमानं रक्षन्तु। सर्वान् महाजनान् रक्षन्तु॥

॥ गुह्यादि मस्तकान्तं षडङ्ग (चतुर्थो) न्यासः ॥

मनो ज्योतिर्जुषतामाज्यं विच्छिन्नं यज्ञं समिमं दंधातु।

या इष्टा उषसो निम्रुचञ्च ताः सन्दधामि हृविषो घृतेन। गुह्याय नमः॥१॥

अबोध्यग्निः सुमिधा जनानां प्रति धेनुमिवाऽऽयुतीमुषासम्।

यहा इव प्रवयामुञ्जिहानाः प्रभानवः सिस्रते नाकुमच्छ। नाभ्यै नमः॥२॥

अग्निर्मूर्धा दिवः कुकुत्पतिः पृथिव्या अयम्।

अपां रेतांसि जिन्वति॥ हृदयाय नमः॥३॥

मूर्धनं दिवो अरुतिं पृथिव्या वैश्वानरमृताय जातमग्निम्।

कृविं सुम्राजुमतिथि जनानामासन्ना पात्रं जनयन्त देवाः॥ कण्ठाय
नमः॥४॥

मर्माणि ते वर्मभिश्छादयामि सोमस्त्वा राजाऽमृतेनाभिवस्ताम्।
उरोर्वरीयो वरिवस्ते अस्तु जयन्तं त्वामनु मदन्तु देवाः॥ मुखाय नमः॥५॥
जातवेदा यदि वा पावकोऽसि। वैश्वानरो यदि वा वैद्युतोऽसि।
शं प्रुजाभ्यो यजमानाय लोकम्। ऊर्जं पुष्टिं ददंभ्याववृथ्स्व॥ शिरसे
नमः॥६॥

॥ आत्मरक्षा ॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकं – २/प्रश्नः – ३/अनुवाकः – ११)

ब्रह्मात्मन्वदसृजत। तदकामयत। समात्मना पद्येयेति।
आत्मनात्मनित्यामन्त्रयत। तस्मै दशमः हृतः प्रत्यशृणोत्। स दशहृतोऽभवत्।
दशहृतो हृ वै नामैषः। तं वा एतं दशहृतः सन्तम्। दशहृतेत्याचक्षते पुरोक्षेण।
पुरोक्षप्रिया इवु हि देवाः॥

आत्मनात्मनित्यामन्त्रयत। तस्मै सप्तमः हृतः प्रत्यशृणोत्। स सप्तहृतोऽभवत्।
सप्तहृतो हृ वै नामैषः। तं वा एतः सप्तहृतः सन्तम्। सप्तहृतेत्याचक्षते
पुरोक्षेण। पुरोक्षप्रिया इवु हि देवाः॥

आत्मनात्मनित्यामन्त्रयत। तस्मै पृष्ठः हृतः प्रत्यशृणोत्। स पृष्ठहृतोऽभवत्।
पृष्ठहृतो हृ वै नामैषः। तं वा एतः पृष्ठहृतः सन्तम्। पृष्ठहृतेत्याचक्षते पुरोक्षेण।
पुरोक्षप्रिया इवु हि देवाः॥

आत्मनात्मनित्यामन्त्रयत। तस्मै पञ्चमः हृतः प्रत्यशृणोत्। स पञ्चहृतोऽभवत्।

पश्चंहूतो हु वै नामैषः। तं वा एतं पश्चंहूतः सन्तमौ। पश्चंहोतेत्याचंक्षते पुरोक्षेण। पुरोक्षप्रिया इवु हि देवाः॥

आत्मनात्मनित्यामंत्रयत। तस्मै चतुर्थं हूतः प्रत्यशृणोत्। स चतुर्हूतोऽभवत्। चतुर्हूतो हु वै नामैषः। तं वा एतं चतुर्हूतः सन्तमौ। चतुर्होतेत्याचंक्षते पुरोक्षेण। पुरोक्षप्रिया इवु हि देवाः॥

तमंब्रवीत्। त्वं वै मे नेदिष्टं हूतः प्रत्यश्रौषीः। त्वयैनानाख्यातार इति। तस्मानु हैनांश्चतुर्होतार इत्याचंक्षते। तस्माच्छुश्रूषुः पुत्राणां हृद्यंतमः। नेदिष्टो हृद्यंतमः। नेदिष्टो ब्रह्मणो भवति। य एवं वेदा। आत्मने नमः॥

॥ शिवसङ्कल्पः ॥

येनेदं भूतं भुवनं भविष्यत् परिगृहीतम् मृतेन सर्वम्।
येन यज्ञस्त्रायते सुसहौता तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥१॥

येन कर्मणि प्रचरन्ति धीरा यतो वाचा मनसा चारु यन्ति।
यथस्मितमनुसंयन्ति प्राणिनस्तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥२॥

येन कर्मण्यपसो मनीषिणो यज्ञे कृष्णन्ति विदधेषु धीराँ।
यदपूर्वं युक्षमन्तः प्रजानां तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३॥

यत्प्रजानमुत चेतो धृतिश्च यज्ञोतिरन्तरमृतं प्रजासु।
यस्मान्न ऋते किं च न कर्म क्रियते तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥४॥

सुषारथिरश्वानिव यन्मनुष्या नेनीयते भीशुभिर्वाजिनं इव।
हृत्प्रतिष्ठं यदजिरं जविष्ठं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥५॥

यस्मिन् नृचः साम् यजूँषि यस्मिन् प्रतिष्ठिता रथनाभाविवाराः।
यस्मिंश्चित् सर्वमोतं प्रजानां तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥६॥

यदत्रैषां त्रिशतैः सुवीरं यज्ञस्य गुह्यं नवनावमायम्।
दशो पञ्च त्रिंशतुं यत्परं च तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥७॥

यज्ञाग्रतो दूरमुदैति दैवं तदु सुपस्य तथैवैति।
दूरज्ञमं ज्योतिषां ज्योतिरेकं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥८॥

येनेदं विश्वं जगतो ब्रह्मू ये देवापि महुतो जातवेदाः।
तदेवाग्निस्तमसो ज्योतिरेकं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥९॥

येन द्यौः पृथिवी चान्तरिक्षं च ये पर्वताः प्रदिशो दिशश्च।
येनेदं जगद्व्यासं प्रजानां तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥१०॥

ये मनो हृदयं ये च देवा ये दिव्या आपो ये सूर्यरश्मिः।
ते श्रोत्रे चक्षुषी सञ्चरन्तं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥११॥

अचिन्त्यं चाप्रमेयं च व्यक्ताव्यक्तपरं च यत्।
सूक्ष्माऽसूक्ष्मतरं ज्ञेयं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥१२॥

एको च दश शतं च सहस्रं चायुतं च
नियुतं च प्रयुतं चार्बुदं च न्यर्बुदं च समुद्रश्च मध्यं चान्तश्च परार्धश्च तन्मे
मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥१३॥

ये पञ्च पञ्चादश शतैः सहस्रमयुतं न्यर्बुदं च।
ते अग्निचित्येष्टकास्तैः शरीरं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥१४॥

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तमादित्यवर्णं तमसः परस्तात्।
यस्य योनिं परिपश्यन्ति धीरास्तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥१५॥

यस्येदं धीराः पुनन्ति कृवयोऽब्रह्माणमेतत् त्वा वृणत् इन्दौम्।
स्थावरं जड़मं द्यौराकाशं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥१६॥

परा॒त्परतं चैव यत्परा॒चैव यत्परम्।
यत्परा॒त्परं तो ज्ञेयं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥१७॥

परा॒त्परतरो ब्रह्मा तत्परा॒त्परतो हरिः।
तत्परा॒त्परं तोऽधीशस्तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥१८॥

या वैदादिषु गायत्री सर्वव्यापी महेश्वरी।
ऋग्यजुः सामांथर्वैश्व तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥१९॥

यो वै देवं मंहादेवं प्रणवं परमेश्वरम्।
यः सर्वं सर्ववैदैश्व तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥२०॥

प्रयतः प्रणवोङ्कारं प्रणवं पुरुषोत्तमम्।
ओङ्कारं प्रणवात्मानं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥२१॥

योऽसौ सर्वेषु वेदेषु पृथगते ह्यज् इश्वरः।
अकायो निर्गुणो ह्यात्मा तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥२२॥

गोभिर्जुष्टं धनेन ह्यायुषा च बलेन च।
प्रजयो पशुभिः पुष्कराक्षं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥२३॥

कैलासशिखरे रम्ये शङ्करस्य शिवालये।
देवतास्तत्र मोदन्ते तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥२४॥

विश्वतश्शक्षुरुत विश्वतोमुखो विश्वतोहस्त उत विश्वतस्पात।
सं बाहुभ्यां नमति सम्पत्तैर्द्यावापृथिवी जनयन्देव एकस्तन्मे मनः।
शिवसङ्कल्पमस्तु॥२५॥

चंम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उवरुकमिव बन्धनामृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्तम्भे मनः:
 शिवसङ्कल्पमस्तु॥२६॥

चतुर्गे वेदानधीयीत सर्वशास्त्रमयं विदुः।
 इतिहासपुराणानां तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥२७॥

मा नौ महान्तमुत मा नौ अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा न
 उक्षितम्।

मा नौ वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा
 नस्तनुवौ रुद्र रीरिषस्तम्भे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥२८॥

मा नस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो गोषु मा नो
 अश्वेषु रीरिषः।

वीरान्मा नौ रुद्र भामितोऽवधीरहुविष्मन्तो नमसा विधेम ते तन्मे मनः:
 शिवसङ्कल्पमस्तु॥२९॥

ऋत९ सत्यं परं ब्रह्म पुरुषं कृष्णपिङ्गलम्।

ऊर्ध्वरेतं विरूपाक्षं विश्वरूपाय वै नमो
 नमस्तम्भे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३०॥

कद्रुद्रायु प्रचेतसे मीढुष्टमाय तव्यसे।
 वो चेम शन्तमः हृदे।

सर्वो ह्येष रुद्रस्तस्मै रुद्रायु नमो अस्तु तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३१॥

ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विर्सीमुतः सुरुचो वेन आवः।
 सबुधियो उपुमा अस्य विष्ठाः सुतश्च योनिमसंतश्च
 विवस्तम्भे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३२॥

यः प्राणतो निमिषतो महित्वैक इद्राजा जगतो बभूव।

य ईशे अस्य द्विपदश्वतुष्पदः कस्मै देवाय

हुविषां विधेम् तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३३॥

य आत्मदा बलदा यस्य विश्वं उपासते प्रशिष्यं यस्य देवाः।

यस्य छायाऽमृतं यस्य मृत्युः कस्मै देवाय

हुविषां विधेम् तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३४॥

यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽविवेश तस्मै
रुद्राय नमो अस्तु तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३५॥

गन्धद्वारां दुराधरूपां नित्यपुष्टां करीषिणीम्।

ईश्वरीं सर्वभूतानां

तामिहोपंहये श्रियं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३६॥

य इदः शिवसङ्कल्पः सदा ध्यायन्ति ब्राह्मणाः।

ते परं मोक्षं गमिष्यन्ति तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥

हृदयाय नमः॥

॥ पुरुषसूक्तम् ॥

ॐ सहस्रशीर्षा पुरुषः। सहस्राक्षः सहस्रपात्। स भूमिं विश्वतो
वृत्वा। अत्यतिष्ठद्वशाङ्गुलम्॥ पुरुष एवेदः सर्वम्। यद्दूतं यच्च भव्यम्।
उतामृतत्वस्येशानः। यदन्नेनातिरोहति॥ पुतावानस्य महिमा। अतो ज्यायाऽश्च
पुरुषः।

पादोऽस्य विश्वा भूतानि। त्रिपादस्यामृतं दिवि॥ त्रिपादूर्ध्वं उदैत्युरुषः। पादोऽस्येहाऽभवात्पुनः। ततो विश्वद्वाक्रामत्। साशनानुशने अभि॥ तस्माद्विराङ्गजायत। विराजो अधि पूरुषः। स जातो अत्यरिच्यत। पश्चाद्वूमिमथो पुरः॥

यत्पुरुषेण हविषां। देवा यज्ञमत्वत। वसन्तो अस्यासीदाज्यम्। ग्रीष्म इधम् शरद्विः॥ सप्तास्याऽसन्परिधयः। त्रिः सप्त समिधः कृताः। देवा यद्यज्ञं तन्वानाः। अब्द्यन्पुरुषं पशुम्॥ तं यज्ञं बरुहिषि प्रौक्षन्। पुरुषं जातमग्रतः। तेन देवा अयजन्त। साध्या ऋषयश्च ये॥ तस्माद् यज्ञाथसर्वहुतः। समृतं पृष्ठदाज्यम्। पशूस्ताश्चके वायव्यान्। आरण्यान्नाम्याश्च ये॥ तस्माद् यज्ञाथसर्वहुतः। ऋचः सामानि जज्ञिरे। छन्दांसि जज्ञिरे तस्मात्।

यजुस्तस्मादजायत॥ तस्मादश्वा अजायन्त। ये के चोभयादतः। गावो ह जज्ञिरे तस्मात्। तस्माज्ञाता अजावयः॥ यत्पुरुषं व्यदधुः। कतिधा व्यकल्पयन्। मुखं किमस्य कौ बाहू। कावूरु पादावुच्येते॥ ब्राह्मणोऽस्य मुखमासीत्। बाहू राजन्यः कृतः।

ऊरु तदस्य यद्वैश्यः। पञ्चांशूद्रो अजायत॥ चन्द्रमा मनसो जातः। चक्षोः सूर्यो अजायत। मुखादिन्द्रशग्निश्च। प्राणाद्वायुरजायत॥ नाभ्या आसीदन्तरिक्षम्। शीर्षो द्यौः समवर्तत। पञ्चांशूभूमिर्दिशः श्रोत्रात्। तथा लोकां अकल्पयन्॥

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। अदित्यवर्णं तमसस्तु पारे॥ सर्वाणि रूपाणि विचित्य धीरः। नामानि कृत्वाऽभिवदन् यदास्ते॥ धाता पुरस्ताद्यमुदाजहार। शकः प्रविद्वान्प्रदिशशतसः। तमेवं विद्वानुमृतं इह भवति। नान्यः पन्था अयनाय विद्यते॥ यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवाः। तानि धर्माणि प्रथमान्यासन्।

ते हु नाकं महिमानः सचन्ते। यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः॥
शिरसे स्वाहा॥

॥उत्तरनारायणम्॥

अद्यः समूतः पृथिव्यै रसाच्च। विश्वकर्मणः समवर्तताधि। तस्य त्वष्टा
विदध्द्रूपमेति। तत्पुरुषस्य विश्वमाजानमग्रै॥ वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्।
आदित्यवर्णं तमसः परस्तात्। तमेवं विद्वानुमृतं इह भवति। नान्यः पन्था
विद्यतेयनाय॥ प्रजापतिश्वरति गर्भे अन्तः। अजायमानो बहुधा विजायते।
तस्य धीराः परिजानन्ति योनिम्। मरीचीनां पदमिच्छन्ति वेधसः॥ यो देवेभ्यु
आतपति। यो देवानां पुरोहितः। पूर्वो यो देवेभ्यो जातः। नमो रुचाय ब्राह्मये॥
रुचं ब्राह्मं जनयन्तः। देवा अग्रे तद्ब्रुवन्। यस्त्वैवं ब्राह्मणो विद्यात्। तस्य
देवा असुन् वशौ॥ हीश्च ते लक्ष्मीश्च पत्न्यौ। अहोरात्रे पार्श्वे नक्षत्राणि रूपम्।
अश्विनौ व्यात्तम्॥ इष्टं मनिषाण। अमुं मनिषाण। सर्वं मनिषाण॥
शिखायै वषट्॥

॥ अप्रतिरथम् ॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डः - ४/प्रश्नः - ६/अनुवाकः - ४)

आशुः शिशानो वृषभो न युध्मो धनाधनः क्षेभणश्चरप्णीनाम्। सङ्कन्दनो-
जनिमिष एकवीरः शत॑ सेना॑ अजयत् साकमिन्द्रः। सङ्कन्दनेनानिमिषेण
जिष्णुना॑ युत्कर्त्रेण दुश्यवनेन धृष्णुना॑। तदिन्द्रेण जयत् तथसंहध्वं युधो॑ नर-
इषुहस्तेन वृष्णा॑। स इषुहस्तैः सनिषङ्गिभिर्वशी सङ्स्रष्टा स युधं इन्द्रो॑
गुणेन। स॒ सृष्टजिथ्मो॑ मृपा बाहुशध्यौर्धधन्वा॑ प्रतिहिताभिरस्ता॑।

बृहस्पते॑ परि॑ दीया॑ रथैन रक्षोहाऽमित्रां॑ अपुबाधमानः। प्रभञ्जन्सेना॑ः प्रमृणो॑
युधा॑ जयन्त्रस्माकं॑ मेध्यविता॑ रथानाम्। गोत्रभिदं॑ गोविदं॑ वज्रबाहुं॑ जयन्त्नमज्ज्म-
प्रमृणन्त्मोजसा। इम॑ संजाता॑ अनु॑ वीरयध्वमिन्द्रं॑ सखायोऽनु॑ स॒
रभध्वम्। बलविज्ञायः स्थविरः प्रवीरः सहस्वान्॑ वाजी॑ सहमान्॑ उग्रः।
अभिवीरो॑ अभिसंत्वा॑ सहोजा॑ जैत्रमिन्द्र॑ रथमा॑ तिष्ठ॑ गोवित्। अभि॑ गोत्राणि॑
सहसा॑ गाहमानोऽदायो॑ वीरः॑ श॒ तमन्युरिन्द्रः।

दुश्यवनः॑ पृतनाषाढं॑ युध्यो॑ इस्माक॑ सेना॑ अवतु॑ प्रयुध्मु। इन्द्रं॑ आसां॑ नेता॑
बृहस्पतिर्दक्षिणा॑ यज्ञः॑ पुर एतु॑ सोमः। देवसेनानां॑ मभिभञ्जतीना॑ जयन्तीनां॑
मरुतो॑ यन्त्वग्रै। इन्द्रस्य॑ वृष्णो॑ वरुणस्य॑ राज्ञ॑ आदित्याना॑॑ मरुता॑॑
शर्द॑ उग्रम्। महामनसां॑ भुवनच्यवानां॑ घोषो॑ देवानां॑ जयतामुदस्थात्।
अस्माकु॑ मिन्द्रः॑ समृतेषु॑ ध्वजेष्वस्माकु॑ या॑ इषवस्ता॑ जयन्तु।

अस्माकं॑ वीरा॑ उत्तरे॑ भवन्त्वस्मानु॑ देवा॑ अवता॑ हवेषु। उद्धरप्य
मघवन्नायुधान्युत्॑ सत्त्वनां॑ मामकानां॑ महार्षसि। उद्धृत्रहन्॑ वाजिनां॑
वाजिनान्युद्रथानां॑ जयतामेतु॑ घोषः। उप॑ प्रेत॑ जयता॑ नरः॑ स्थिरा॑ वः॑ सन्तु॑
बाहवः। इन्द्रो॑ वः॑ शर्म॑ यच्छत्त्वनाधृष्या॑ यथाऽसंथ। अवसृष्टा॑ परा॑ पत॑ शरव्ये॑

ब्रह्मसंशिता।

गच्छामित्रान् प्रविश मैषां कं चनोच्छिषः। मर्माणि ते वर्मभिश्छादयामि
सोमस्त्वा राजाऽमृतेनाभिवस्ताम्। उरोर्वरीयो वरिवस्ते अस्तु जयन्तं त्वामनु
मदन्तु देवाः। यत्र बाणाः सुम्पत्तिं कुमारा विशिखा इव। इन्द्रो नस्तत्र
वृत्रहा विश्वाहा शर्म यच्छतु॥ कवचाय हुम्॥

॥ प्रतिपूरुषम् (सं०) ॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डः – १/प्रश्नः – ८/अनुवाकः – ६)

प्रतिपूरुषमेककपालन्निर्वपत्येकमतिरिक्तं यावन्तो गृह्णाः स्मस्तेभ्यः कमकरं
पशुनां शर्मासि शर्म यजमानस्य शर्म मे युच्छैकं एव रुद्रो न द्वितीयाय
तस्थ आखुस्ते रुद्र पुशुस्तं जुषस्वैष ते रुद्र भागः सह स्वसाऽम्बिकया
तं जुषस्व भेषजं गवेऽश्वाय पुरुषाय भेषजमथौ अस्मभ्यं भेषजं सुभेषजं
यथाऽसंति। सुगं मेषाय मेष्या अवाम्बं रुद्रमदिमुह्यवं देवं त्र्यम्बकम्।
यथा नः श्रेयसः करुद्यथा नो वस्यसः करुद्यथा नः पशुमतः करुद्यथा
नो व्यवसाययात्। त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्। उर्वारुकमिव
बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीयु माऽमृतात्॥ एष ते रुद्रभागस्तं जुषस्व तेनावसेनं पुरो
मूजवुतोऽतीह्यवंततधन्वा पिनाकहस्तः कृत्तिवासाः॥

॥ प्रतिपूरुषम् (ब्रा०) ॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकं – १/प्रश्नः – ६/अनुवाकः – १०)

प्रतिपूरुषमेकंकपालान्निर्वपति। जाता एव प्रजा रुद्रान्निरवंदयते। एकमति-
रिक्तम्। जनिष्यमाणा एव प्रजा रुद्रान्निरवंदयते। एकंकपाला भवन्ति।
एकधैव रुद्रं निरवंदयते। नाभिघारयति। यदभिघारयैत्। अन्तरवचारिणः
रुद्रं कुर्यात्। एकोल्मुकेन यन्ति। तस्मि रुद्रस्य भागधेयम्। इमां दिशं
यन्ति। एषा वै रुद्रस्य दिक्। स्वायामेव दिशि रुद्रं निरवंदयते। रुद्रो
वा अपशुकांया आहुत्यै नातिष्ठत। असौ तै पशुरिति निर्दिशेद्यं द्विष्यात्।
यमेव द्वेष्टि। तमस्मै पशुं निर्दिशति। यदि न द्विष्यात्। आखुस्ते पशुरिति
ब्रूयात्। न ग्राम्यान् पशून् हिनस्ति। नारण्यान्। चतुष्पथे जुहोति। एष
वा अग्नीनां पर्वीशो नाम। अग्निवत्येव जुहोति। मध्यमेन पर्णेन जुहोति।
सुगच्छेषा। अथो खलु। अन्तमेनैव होतव्यम्। अन्तत एव रुद्रं निरवंदयते।
एष तै रुद्र भागः सह स्वस्नाऽम्बिकयेत्याह। शरद्वा अस्याम्बिका स्वसा।
तया वा एष हिनस्ति। य इहिनस्ति। तयैवैन य सह शमयति। भेषजं
गव इत्याह। यावन्त एव ग्राम्याः पशवः। तेभ्यो भेषजं करोति। अवाम्ब
रुद्रमंदिमहीत्याह। आशिषमेवैतामाशास्ते। ऋम्बकं यजामहु इत्याह।
मृत्योमुक्षीय माऽमृतादिति वावैतदाह। उल्किरन्ति। भगस्य लीपसन्ते।
मूर्ते कृत्वाऽसंजन्ति। यथा जन यतेऽवसं करोति। तादगेव तत्। एष
तै रुद्र भाग इत्याह निरवत्यै। अप्रतीक्षमायन्ति। अपः परिषिञ्चति।
रुद्रस्यान्तरहित्यै। प्र वा एतेस्मालोकाच्यवन्ते। ये ऋम्बकैश्चरन्ति। आदित्यं
चरुं पुनरेत्य निर्वपति। इयं वा अदितिः। अस्यामेव प्रतितिष्ठन्ति।
नेत्रत्रयाय वौषट्॥

॥ शतरुद्रीयम् (सं०) ॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डः - १/प्रश्नः - ३/अनुवाकः - १४)

त्वमग्ने रुद्रो असुरो मुहो दिवस्त्वः शर्धो मारुतं पृक्ष ईशिषे। त्वं वातैररुणैर्यासि शङ्ख्यस्त्वं पूषा विधुतः पांसि नु त्मना॑। आ वो राजानमध्वरस्य रुद्रः होतारः सत्युयजुः रोदस्योः। अग्निं पुरा तंनयिलोरचित्ताद्विरण्यरूपमवंसे कृणुध्वम्। अग्निरहोता नि षंसादा यज्ञीयानुपस्थं मातुः सुरभावु लोके। युवा॑ कुविः पुरुनिष्ठ कृतावा॑ धृता॑ कृष्टीनामुत मध्यं इद्धः।

साध्वीमंकर्देवर्वीतिं नो अद्य यज्ञस्य जिह्वामंविदाम् गुह्याम्। स आयुराऽगांथसुरभिर्वसानो भुद्रामंकर्देवहूतिं नो अद्य। अक्रन्ददग्निः स्तुनयन्त्रिवृद्यौः क्षामा॑ रेरिहद्वीरुधः समञ्जन्त्। सद्यो जंजानो वि हीमिष्ठो अख्युदा रोदसी भानुना॑ भात्युन्तः। त्वे वसूनि पुर्वणीक होतर्दोषा वस्तोरेरिरे यज्ञियांसः।

क्षामैव विश्वा॑ भुवनानि यस्मिन्थसः सौभंगानि दधिरे पांवके। तुभ्यं ता अङ्गिरस्तम् विश्वाः॑ सुक्षितयः पृथक्। अग्ने॑ कामाय येमिरे। अश्याम् तं कामंमग्ने॑ तवोत्यश्याम् रुयिः॑ रयिवः सुवीरम्। अश्याम् वाजंमुभि वाजयन्तोऽश्याम् द्युम्रमंजराऽजरन्ते। श्रेष्ठ॑ यविष्ठ भारताऽग्ने॑ द्युमन्तुमा भरा। वसो॑ पुरुस्पृहः॑ रयिम्। स श्वितानस्तन्यूतू रोचनस्था अजरेभिर्नानंदद्विर्यविष्ठः। यः पांवकः पुरुतमः पुरुणिं पृथून्यग्निरनुयाति॑ भर्वन्त्। आयुष्टे॑ विश्वतो दधदयमग्निर्वैण्यः। पुनस्ते प्राण आयंति॑ परा॑ यक्षमः॑ सुवामि ते। आयुर्दा॑ अग्ने॑ हविषो॑ जुषाणो घृतप्रतीको घृतयो॑निरेधि। घृतं पीत्वा॑ मधु॑ चारु॑ गव्यं पितेव॑ पुत्रमुभिरक्षतादिमम्।

तस्मै ते प्रतिहर्यते जातवेदो विचरणे। अग्ने जनामि सुष्टुतिम्। दिवस्परि प्रथमं जंजे अग्निरस्मद्वितीयं परि जातवेदाः। तृतीयमप्सु नृमणा अजस्मिन्यान् एनं जरते स्वाधीः। शुचिः पावक् वन्द्योऽग्ने बृहद्विरोचसे। त्वं घृतेभिराहुतः। दृशानो रुक्म उव्र्या व्यद्यौद्दुर्मरणमायुः श्रिये रुचानः। अग्निरमृतो अभवद्वयोभिर्यदेन द्यौरजनयथ्सुरेताः।

आ यदिषे नृपतिं तेज आनद्वृचि रेतो निषिक्तं द्यौरभीकें। अग्निः शर्धमनवृद्य युवानङ्गं स्वाधियं जनयथ्सूदयेच्च। स तेजीयसा मनसा त्वोत उत शिक्ष स्वपुत्यस्य शिक्षोः। अग्ने रायो नृतमस्य प्रभूतौ भूयामं ते सुष्टुतयश्च वस्वः। अग्ने सहन्तमा भर द्युमनस्य प्रासहां रयिम्।

विश्वा यश्चरणीरभ्यासा वाजेषु सासहंता। तमग्ने पृतना सह रयिः सहस्व आ भेरा। त्वं हि सत्यो अद्भुतो दाता वाजस्य गोमतः। उक्षान्नाय वशान्नाय सोमपृष्ठाय वेधसे॥ स्तोर्मैर्विधेमाग्रये॥ वृद्धा हि सूनो अस्यद्वसद्वा चक्रे अग्निर्जनुषाऽज्ञाऽन्नम्। स त्वं न ऊर्जसन ऊर्ज धा राजैव जेरवृके क्षेष्यन्तः। अग्ने आयूषिपवसु आ सुवोर्जमिष च नः। आरे बाधस्व दुच्छुनाम्। अग्ने पवस्व स्वपा अस्मे वर्चः सुवीर्यम्। दधत्पोष रयिं मयिं। अग्ने पावक रोचिषो मन्द्रयो देव जिह्वायां। आ देवान् वक्षि यक्षि च। स नः पावक दीदिवोऽग्ने देवाः इहाऽवह। उप यज्ञः हुविश्वे नः। अग्निः शुचिं व्रततमः शुचिर्विप्रः शुचिः कविः। शुचीं रोचतु आहुतः। उदग्ने शुचयस्तवं शुक्रा भ्राजन्त ईरते। तव ज्योतीः प्र्यचयः॥

॥ शतरुद्रीयम् (ब्रा०) ॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे काठके प्रश्नः – २/अनुवाकः – २)

त्वमंग्रे रुद्रो असुरो मुहो दिवः। त्वं शर्यो मारुतं पृक्ष ईशिषे। त्वं वातैररुणैर्यासि शङ्खः। त्वं पूषा विधतः पासि नु त्मना। देवां देवेषु श्रयध्वम्। प्रथमा द्वितीयेषु श्रयध्वम्। द्वितीयास्तृतीयेषु श्रयध्वम्। तृतीयाश्चतुर्थेषु श्रयध्वम्। चतुर्थाः पञ्चमेषु श्रयध्वम्। पञ्चमाः षष्ठेषु श्रयध्वम्॥। षष्ठाः सप्तमेषु श्रयध्वम्। सप्तमा अष्टमेषु श्रयध्वम्। अष्टमा नवमेषु श्रयध्वम्। नवमा दशमेषु श्रयध्वम्। दशमा एकादशेषु श्रयध्वम्। एकादशा द्वादशेषु श्रयध्वम्। द्वादशास्त्रयोदशेषु श्रयध्वम्। त्रयोदशाश्चतुर्दशेषु श्रयध्वम्। चतुर्दशाः पञ्चदशेषु श्रयध्वम्। पञ्चदशाः षोडशेषु श्रयध्वम्॥। षोडशाः सप्तदशेषु श्रयध्वम्। सप्तदशा अष्टादशेषु श्रयध्वम्। अष्टादशा एकान्नविंशेषु श्रयध्वम्। एकान्नविंशा विंशेषु श्रयध्वम्। विंशा एकविंशेषु श्रयध्वम्। एकविंशा द्वाविंशेषु श्रयध्वम्। द्वाविंशास्त्रयोविंशेषु श्रयध्वम्। त्रयोविंशाश्चतुर्विंशेषु श्रयध्वम्। चतुर्विंशाः पञ्चविंशेषु श्रयध्वम्। पञ्चविंशाः षड्विंशेषु श्रयध्वम्॥। षट्डविंशाः सप्तविंशेषु श्रयध्वम्। सप्तविंशा अष्टाविंशेषु श्रयध्वम्। अष्टाविंशा एकान्नत्रिंशेषु श्रयध्वम्। एकान्नत्रिंशास्त्रिंशेषु श्रयध्वम्। त्रिंशा एकत्रिंशेषु श्रयध्वम्। एकत्रिंशा द्वात्रिंशेषु श्रयध्वम्। द्वात्रिंशास्त्रयस्त्रिंशेषु श्रयध्वम्। देवास्त्रिरेकादशास्त्रिस्त्रयस्त्रिंशाः। उत्तरे भवता। उत्तरवर्त्मन् उत्तरसत्वानः। यत्काम इदं जुहोमि। तन्मे समृद्धयताम्। वयः स्याम् पतयो रथीणाम्। भूर्भुवः स्वः स्वाहा॥।
ॐ भूर्भुवस्सुवरोमिति दिग्बन्धः॥। अस्त्राय फट्॥

॥ पञ्चाङ्गम् ॥

हृ॒सः शुचि॑षद्वृ॒सुरन्तरिक्ष॑सद्घोता॑ वेदि॑षदतिर्थिर्दुरोण॑सत्।
 नृ॒षद्वृ॒सद॑त्सद्घो॑म॒सद॑जा गो॑जा क्रृ॒त्जा अ॑द्रिजा क्रृ॒तं बृहत्॥
 प्रतद्विष्णुः स्तवते वीर्या॑य। मृगो न भीमः कुचरो गिरि॑ष्ठाः।
 यस्योरुषु॑ त्रिषु॑ विक्रमंणेषु। अधिक्षियन्ति॑ भुवनानि॑ विश्वा॑॥
 अ॒म्बकं यजामहे सुग॑न्धिं पुष्टि॑वर्धनम्।
 उवर्कु॒कमिव॑ बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय॑ माऽमृतात्॥
 तथस्वितुर्वृणीमहे। वयं देवस्य॑ भोजनम्।
 श्रेष्ठं॑ सर्वधातमम्। तुरं॑ भग्स्य॑ धीमहि॥
 विष्णु॑र्योनि॑ कल्पयतु। त्वष्टा॑ रूपाणि॑ पि॑शतु।
 आसि॑श्चतु प्रजापतिः। ध्रुता॑ गर्भ॑ दधातु ते॥

॥ अष्टाङ्ग-नमस्कारः ॥

हिरण्यगर्भः समर्वताग्रे॑ भूतस्य॑ जातः पतिरेकं आसीत्।
 सदाधार पृथिवी॑ द्यामुतेमां कस्मै॑ देवाय॑ हृविषां विधेम॥
 [उरसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥१॥

यः प्राणतो निमिषतो॑ महित्वैक इद्राजा॑ जगतो॑ बूम्बूवं।
 य ईशो॑ अस्य॑ द्विपदश्चतुष्पदः॑ कस्मै॑ देवाय॑ हृविषां विधेम॥
 [शिरसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥२॥

ब्रह्मज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमृतः॑ सुरुचौ॑ वेन आवः।
 सबुधियो॑ उपमा॑ अस्य॑ विष्ठाः॑ सृतश्च॑ योनिमसंतश्च॑ विवः॥१॥

[दृष्ट्या] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥३॥

मही द्यौः पृथिवी च न इमं यज्ञं मिंमिक्षताम्।
पिपृतान्नो भरीमभिः॥

[मनसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥४॥

उपश्वासय पृथिवीमुत द्यां पुरुत्रा तै मनुतां विष्ठितं जगत्।
स दुन्दुभे सुजूरिन्द्रेण देवैर्दूराद्वीयो अपसेधु शत्रून्॥

[वचसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥५॥

अग्ने नयं सुपथा राये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान्।
युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनो भयिष्ठां ते नमं उक्तं विधेम॥
[पद्माम्] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥६॥

या तै अग्ने रुद्रिया तनूस्तया नः पाहि तस्यास्ते स्वाहा॥

[कराभ्याम्] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥७॥

इमं यमप्रस्तुरमाहि सीदाऽङ्गिरोभिः पितृभिः संविदानः।
आत्वा मत्राः कविशस्ता वंहन्त्वेना राजन् हविषा मादयस्व॥
[कर्णाभ्याम्] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥८॥

॥लघुन्यासे श्री-रुद्रध्यानम्॥

अथाऽऽत्मानं शिवात्मानं श्री-रुद्र रूपं ध्यायेत्।

शुद्धस्फटिकसङ्काशं त्रिनेत्रं पश्चवक्रकम्।
गङ्गाधरं दशभुजं सर्वाभरणभूषितम्॥

नीलग्रीवं शशाङ्काङ्कं नागयज्ञोपवीतिनम्।
व्याघ्रचर्मोत्तरीयं च वरेण्यमभयप्रदम्॥

कमण्डल्लक्ष्मूत्राणां धारिणं शूलपाणिनम्।
ज्वलन्तं पिङ्गलजटाशीखामुद्योतधारिणम्॥

वृषस्कन्धसमारूढम् उमादेहार्घधारिणम्।
अमृते नापुतं शान्तं दिव्यभोगसमन्वितम्॥

दिग्देवता समायुक्तं सुरासुरनमस्कृतम्।
नित्यं च शाश्वतं शुद्धं ध्रुवमक्षरमव्ययम्॥

सर्वव्यापिनमीशानं रुद्रं वै विश्वरूपिणम्।
एवं ध्यात्वा द्विजः सम्यक् ततो यजनमारभेत्॥

अथातो रुद्र स्नानार्चनाभिषेकविधिं व्याख्यास्यामः। आदित एव तीर्थे स्नात्वा
उदेत्य शुचिः प्रयतो ब्रह्मचारी शुक्लवासा ईशानस्य प्रतिकृतिं कृत्वा तस्य
दक्षिणप्रत्यग्देशो देवाभिमुखः स्थित्वा आत्मनि देवताः स्थापयेत्॥

॥ लघुन्यासे देवता-स्थापनम् ॥

प्रजनने ब्रह्मा तिष्ठतु। पादयोर्विष्णुस्तिष्ठतु। हस्तयोर्हरस्तिष्ठतु। बाह्वोरिन्द्रस्-
तिष्ठतु। जठरे अग्निस्तिष्ठतु। हृदये शिवस्तिष्ठतु। कण्ठे वसवस्तिष्ठन्तु। वक्रे
सरस्वती तिष्ठतु। नासिकयोर्वायुस्तिष्ठतु। नयनयोश्चन्द्रादित्यौ तिष्ठेताम्।
कर्णयोरश्विनौ तिष्ठेताम्। ललाटे रुद्रास्तिष्ठन्तु। मूर्ध्यादित्यास्तिष्ठन्तु। शिरसि
महादेवस्तिष्ठतु। शिखायां वामदेवस्तिष्ठतु। पृष्ठे पिनाकी तिष्ठतु। पुरतः शूली
तिष्ठतु। पार्श्वयोः शिवाशङ्करौ तिष्ठेताम्। सर्वतो वायुस्तिष्ठतु। ततो बहिः
सर्वतोऽग्निर्ज्वालामाला-परिवृतस्तिष्ठतु। सर्वेष्वङ्गेषु सर्वा देवता यथास्थानं
तिष्ठन्तु। मां रक्षन्तु। [सर्वान् महाजनान् सकुटुम्बं रक्षन्तु॥]

अग्निर्मै वाचि श्रितः। वाग्घृदये। हृदयं मयि। अहम् मृतैः। अमृतं ब्रह्मणि।
(जिह्वा)

वायुर्मै प्राणे श्रितः। प्राणो हृदये। हृदयं मयि। अहम्‌मृतैः। अमृतं ब्रह्मणि।
(नासिका)

सूर्यो मे चक्षुषि श्रितः। चक्षुरहृदये। हृदयं मयि। अहम्‌मृतैः। अमृतं ब्रह्मणि।
(नेत्रे)

चन्द्रमा मे मनसि श्रितः। मनो हृदये। हृदयं मयि। अहम्‌मृतैः। अमृतं ब्रह्मणि।
(वक्षः)

दिशो मे श्रोत्रै श्रिताः। श्रोत्रः हृदये। हृदयं मयि। अहम्‌मृतैः। अमृतं ब्रह्मणि।
(श्रोत्रे)

आपो मे रेतसि श्रिताः। रेतो हृदये। हृदयं मयि। अहम्‌मृतैः। अमृतं ब्रह्मणि।
(गुह्यम्)

पृथिवी मे शरीरे श्रिता। शरीरः हृदये। हृदयं मयि। अहम्‌मृतैः। अमृतं ब्रह्मणि।
(शरीरम्)

ओषधिवनस्पतयो मे लोमसु श्रिताः। लोमानि हृदये। हृदयं मयि। अहम्‌मृतैः।
अमृतं ब्रह्मणि। (लोमानि)

इन्द्रो मे बलै श्रितः। बलः हृदये। हृदयं मयि। अहम्‌मृतैः। अमृतं ब्रह्मणि।
(बाहू)

पर्जन्यो मे मूर्धि श्रितः। मूर्धा हृदये। हृदयं मयि। अहम्‌मृतैः। अमृतं ब्रह्मणि।
(शिरः)

ईशानो मे मन्यौ श्रितः। मन्युरहृदये। हृदयं मयि। अहम्‌मृतैः। अमृतं ब्रह्मणि।
(हृदयम्)

आत्मा मे आत्मनि श्रितः। आत्मा हृदये। हृदयं मयि। अहम्‌मृतैः। अमृतं ब्रह्मणि।
(हृदयम्)

पुनर्म आत्मा पुनुरायुरागांत्। पुनः प्राणः पुनुराकूतुमागांत्। वैश्वानुरो
रश्मिर्भिर्वावृधानः। अन्तस्तिष्ठत्वमृतस्य गोपाः॥ (सर्वाण्यज्ञानि संस्पृश्य
स्थापनं कृत्वा मानसैराराधयेत्॥)

॥ आत्मपूजा ॥

आराधितो मनुष्यैस्त्वं सिद्धैर्देवासुरादिभिः।
आराधयामि भक्त्या त्वाऽनुग्रहाण महेश्वर॥

॥ कलशेषु साम्बपरमेश्वर ध्यानम् ॥

ध्यायेन्निरामयं वस्तुं सर्गस्थितिलयादिकम्।
निर्गुणं निष्कलं नित्यं मनोवाचामगोचरम्॥१॥

गङ्गाधरं शशिधरं जटामकुटशोभितम्।
श्वेतभूतित्रिपुण्ड्रेण विराजितललाटकम्॥२॥

लोचनत्रयसम्पन्नं स्वर्णकुण्डलशोभितम्।
स्मेराननं चतुर्बाहुं मुक्ताहारोपशोभितम्॥३॥

अक्षमालां सुधाकुम्भं चिन्मर्यो मुद्रिकामपि।
पुस्तकं च भुजैर्दिव्यैर्दधानं पार्वतीपतिम्॥४॥

श्वेताम्बरधरं श्वेतं रत्नसिंहासनस्थितम्।
सर्वाभीष्ठप्रदातारं वटमूलनिवासिनम्॥५॥

वामाङ्गसंस्थितां गौरीं बालार्कायुतसन्निभाम्।
जपाकुसुमसाहस्रसमानश्रियमीश्वरीम् ।
सुवर्णरत्नखचितमकुटेन विराजिताम्॥६॥

ललाटपट्टसंराजत्संलग्नतिलकाश्चिताम् ।
राजीवायतनेत्रान्तां नीलोत्पलदलेक्षणाम्॥७॥

सन्तभहेमखचित-ताटङ्गाभरणान्विताम्।
ताम्बूलचर्वणरत्तरक्तजिह्वाविराजिताम्॥८॥

पताकाभरणोपेतां मुक्ताहारोपशोभिताम्।
स्वर्णकङ्कणसंयुक्तैश्चतुर्भिर्बाहुभिर्युताम्॥९॥

सुवर्णरक्खचित-काश्चीदामविराजिताम् ।
कदलीललितस्तम्भ-सन्त्रिभोरुयुगान्विताम्॥१०॥

श्रिया विराजितपदां भक्तत्राणपरायणाम्।
अन्योन्याश्लिष्टहृद्धाहृ गौरीशङ्करसंज्ञकम्॥११॥

सनातनं परं ब्रह्म परमात्मानमव्ययम्।
आवाहयामि जगतामीश्वरं परमेश्वरम्॥१२॥

मङ्गलायतनं देवं युवानमति सुन्दरम्।
ध्यायेत्कल्पतरोर्मूले सुखासीनं सहोमया॥१३॥

आगच्छाऽगच्छ भगवन् देवेश परमेश्वर।
सच्चिदानन्द भूतेश पार्वतीश नमोऽस्तु ते॥१४॥

॥ प्रदक्षिणम् ॥

द्रापे अन्धस्स्पते दरिंद्रुनीललोहित। एषां पुरुषाणामेषां पशूनां मा भेर्माऽरो
मो एषां किं चनाऽऽमंमत्॥ या तै रुद्र शिवा तनूः शिवा विश्वाहंभेषजी।
शिवा रुद्रस्य भेषजी तया नो मृड जीवसे॥ इमां रुद्राय तवसे कपर्दिने
क्षयद्वीराय प्रभरामहे मृतिम्॥ यथा नः शमसंद्विपदे चतुष्पदे विश्वं पुष्टं
ग्रामे अस्मिन्ननांतुरम्॥ मृडा नो रुद्रोत नो मयंस्कृधि क्षयद्वीराय नमंसा
विधेम ते। यच्छं च योश्च मनुरायुजे पिता तदश्याम् तवे रुद्र प्रणीतो॥
मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा न उक्षितम्। मा
नो वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नस्तनुवो रुद्र रीरिषः॥ मा नस्तोके
तनये मा न आयुषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नो
रुद्र भामितोऽवधीरहुविष्मन्तो नमंसा विधेम ते॥ आरात्ते गोप्त्र उत पूरुषद्वे
क्षयद्वीराय सुम्नमस्मे ते अस्तु। रक्षा च नो अर्धि च देव ब्रूह्यधा च नः शर्म
यच्छ द्विबरहाः॥ स्तुहि श्रुतं गर्तुसदं युवानं मृगं न भीममुपहुतुमुग्रम्। मृडा
जरित्रे रुद्र स्तवानो अन्यन्ते अस्मन्निवृपन्तु सेनाः॥ परिणो रुद्रस्य हेतिवृणकु
परि ल्वेषस्य दुर्मतिरघायोः। अवे स्थिरा मधवद्यस्तनुष्व मीढ़स्तोकाय तनयाय
मृडय॥ मीढुष्टम् शिवंतम शिवो नः सुमनो भव। परमे वृक्ष आयुर्धं निधाय
कृतिं वसान् आ चरं पिनाकं बिभ्रदा गंहि॥ विकिरिद् विलोहित नमस्ते अस्तु
भगवः। यास्ते सहस्रं हेतयोऽन्यमस्मन्निवृपन्तु ताः॥ सहस्राणि सहस्रधा
बाहुवोस्तवं हेतयः। तासामीशानो भगवः पराचीना मुखा कृधि॥ प्रदक्षिणं
कृत्वा॥

॥ नमस्काराः ॥

सुहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याम्। तेषाँ सहस्रयोजुनेऽवृधन्वानि
तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥१॥

अस्मिन् मंहृत्यर्णवैऽन्तरिक्षे भवा अधि। तेषाँ सहस्रयोजुनेऽवृधन्वानि
तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥२॥

नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः, क्षमाचुराः। तेषाँ सहस्रयोजुने-
ऽवृधन्वानि तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥३॥

नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः दिवँ रुद्रा उपश्रिताः। तेषाँ सहस्रयोजुनेऽवृधन्वानि
तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥४॥

ये वृक्षेषु सुस्पिञ्जरा नीलंग्रीवा विलोहिताः। तेषाँ सहस्रयोजुनेऽवृधन्वानि
तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥५॥

ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कर्पर्दिनः। तेषाँ सहस्रयोजुनेऽवृधन्वानि
तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥६॥

ये अत्रेषु विविध्यन्ति पात्रेषु पिबते जनान्। तेषाँ सहस्रयोजुनेऽवृधन्वानि
तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥७॥

ये पथां पथिरक्षय ऐलबृदा युव्युर्धः। तेषाँ सहस्रयोजुनेऽवृधन्वानि तन्मसि।
श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥८॥

ये तीर्थान्ति प्रचरन्ति सुकावन्तो निषङ्गिणः। तेषाँ सहस्रयोजुनेऽवृधन्वानि
तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥९॥

य एतावन्तश्च भूयाँसश्च दिशो रुद्रा वितस्थिरे। तेषाँ सहस्रयोजुने-
ऽवृधन्वानि तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥१०॥

नमो रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यां येषामन्त्रमिष्वस्तेभ्यो दश प्राचीर्दश दक्षिणा दश

प्रतीचीर्दशोर्दीचीर्दशोर्ध्वास्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि
तं वो जम्भे दधामि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥११॥

नमो रुद्रेभ्यो यैऽन्तरिक्षे येषां वात् इषवस्तेभ्यो दश प्राचीर्दश दक्षिणा दश
प्रतीचीर्दशोर्दीचीर्दशोर्ध्वास्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि
तं वो जम्भे दधामि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥१२॥

नमो रुद्रेभ्यो ये दिवि येषां वरूषमिष्वस्तेभ्यो दश प्राचीर्दश दक्षिणा दश
प्रतीचीर्दशोर्दीचीर्दशोर्ध्वास्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि
तं वो जम्भे दधामि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥१३॥

नमस्कारान् कृत्वा॥

॥ चमकानुवाकैः प्रार्थना ॥

अग्राविष्णू सुजोषसेमा वर्धन्तु वां गिरः। द्युम्नैर्वाजेभिरागतम्॥ वाजश्च मे
प्रसवश्च मे प्रयतिश्च मे प्रसितिश्च मे धीतिश्च मे क्रतुश्च मे स्वरश्च मे क्षोकश्च
मे श्रावश्च मे श्रुतिश्च मे ज्योतिश्च मे सुवश्च मे प्राणश्च मेऽपानश्च मे व्यानश्च
मेऽसुश्च मे चित्तं च म आधीतं च मे वाङ्मे मनश्च मे चक्षुश्च मे श्रोत्रं च
मे दक्षश्च मे बलं च म ओजश्च मे सहश्च म आयुश्च मे जुरा च म आत्मा
च मे तनूश्च मे शर्म च मे वर्म च मेऽङ्गानि च मेऽस्थानि च मे परूपि च
मे शरीराणि च मे॥१॥

ज्यैष्यं च म आधिपत्यं च मे मन्युश्च मे भामश्च मेऽमंश्च मेऽम्भेश्च मे जेमा
च मे महिमा च मे वरिमा च मे प्रथिमा च मे वर्ष्मा च मे द्राघुया च मे
वृद्धं च मे वृद्धिश्च मे सत्यं च मे श्रद्धा च मे जगच्च मे धनं च मे वशश्च मे

त्विषिंश्च मे क्रीडा चं मे मोदश्च मे जातं चं मे जनिष्यमाणं च मे सूक्तं चं
मे सुकृतं चं मे वित्तं चं मे वेद्यं च मे भूतं चं मे भविष्यच्चं मे सुगं चं मे
सुपथं च म ऋद्धं चं म ऋद्धिश्च मे कूसं चं मे कूसिंश्च मे मृतिश्चं मे सुमृतिश्चं
मै॥२॥

शं चं मे मयश्च मे प्रियं चं मेऽनुकामश्चं मे कामश्च मे सौमनसश्चं मे भद्रं चं
मे श्रेयश्च मे वस्यश्च मे यशश्च मे भगश्च मे द्रविणं च मे यन्ता चं मे धर्ता चं
मे क्षेमश्च मे धृतिश्च मे विश्वं च मे महश्च मे संविच्चं मे ज्ञात्रं च मे सूक्ष्मं मे
प्रसूश्चं मे सीरं च मे लयश्चं म ऋतं चं मेऽमृतं च मेऽयक्षमं च मेऽनामयच्च
मे जीवातुश्च मे दीर्घायुत्वं चं मेऽनमित्रं चं मेऽभयं च मे सुगं चं मे शयनं
च मे सूषा चं मे सुदिनं च मे॥३॥

ऊर्कं मे सूनृता चं मे पयश्च मे रसश्च मे घृतं चं मे मधुं च मे सग्धिश्च मे
सर्पोतिश्च मे कृषिश्च मे वृष्टिश्च मे जैत्रं च म औद्धिद्यं च मे रयिश्च मे गायश्च
मे पुष्टं चं मे पुष्टिश्च मे विभुं चं मे प्रभुं चं मे बहुं चं मे भूयश्च मे पूर्णं चं मे
पूर्णतरं चं मेऽक्षितिश्च मे कूयवाश्च मेऽन्नं च मेऽक्षुच्च मे व्रीहयश्च मे यवश्च
मे माषाश्च मे तिलाश्च मे मुद्दाश्च मे खल्वाश्च मे गोधूमाश्च मे मुसुराश्च मे
प्रियङ्गवश्च मेऽणवश्च मे श्यामाकाश्च मे नीवाराश्च मे॥४॥

अश्मा चं मे मृत्तिका च मे गिरयश्च मे पर्वताश्च मे सिकताश्च मे वनस्पतयश्च
मे हिरण्यं च मेऽयश्च मे सीसं च मे त्रपुश्च मे श्यामं चं मे लोहं चं मेऽग्निश्चं
म् आपश्च मे वीरुधश्च म् ओषधयश्च मे कृष्टपच्यं चं मेऽकृष्टपच्यं चं मे
ग्राम्याश्च मे पशवं आरुण्याश्च यज्ञेन कल्पन्तां वित्तं चं मे वित्तिश्च मे भूतं चं
मे भूतिश्च मे वसुं च मे वसुतिश्च मे कर्मं च मे शक्तिश्च मेऽर्थश्च म् एमश्च
म् इतिंश्च मे गतिंश्च मे॥५॥

अग्निश्च म इन्द्रश्च मे सोमश्च म इन्द्रश्च मे सविता चं म इन्द्रश्च मे सरस्वती
चं म इन्द्रश्च मे पूषा चं म इन्द्रश्च मे बृहस्पतिश्च म इन्द्रश्च मे मित्रश्च म
इन्द्रश्च मे वरुणश्च म इन्द्रश्च मे त्वष्टा चं म इन्द्रश्च मे धाता चं म इन्द्रश्च मे
विष्णुश्च म इन्द्रश्च मे ऋषिनौ चं म इन्द्रश्च मे मरुतश्च म इन्द्रश्च मे विश्वे च
मे देवा इन्द्रश्च मे पृथिवी चं म इन्द्रश्च मे उन्तरिक्षं चं म इन्द्रश्च मे द्यौश्च म
इन्द्रश्च मे दिशश्च म इन्द्रश्च मे मूर्धा चं म इन्द्रश्च मे प्रजापतिश्च म इन्द्रश्च
मे॥६॥

अशुश्च मे रश्मिश्च मे उदाभ्यश्च मे उधिपतिश्च म उपाशुश्च मे उन्तर्यामश्च म
ऐन्द्रवायवश्च मे मैत्रावरुणश्च म आश्विनश्च मे प्रतिप्रस्थानश्च मे शुक्रश्च मे
मन्थी चं म आग्रयणश्च मे वैश्वदेवश्च मे ध्रुवश्च मे वैश्वानरश्च म क्रतुग्रहाश्च
मे उत्तिग्राह्याश्च म ऐन्द्रग्रहश्च मे वैश्वदेवश्च मे मरुत्वतीयाश्च मे माहेन्द्रश्च
म आदित्यश्च मे सावित्रश्च मे सारस्वतश्च मे पौष्णश्च मे पात्रीवतश्च मे
हारियोजनश्च मे॥७॥

इधमश्च मे बर्हिश्च मे वेदिश्च मे धिष्णियाश्च मे सुचंश्च मे चमसाश्च मे ग्रावाणश्च
मे स्वरवश्च म उपरवाश्च मे उधिष्ठवेणे च मे द्रोणकलशश्च मे वायव्यानि च मे
पूतभृत्यं च म आधवनीयश्च म आग्नीध्रं च मे हविर्धानं च मे गृहाश्च मे सदंश्च
मे पुरोडाशाश्च मे पचताश्च मे उवभृथश्च मे स्वगाकारश्च मे॥८॥

अग्निश्च मे घर्मश्च मे उर्कश्च मे सूर्यश्च मे प्राणश्च मे उष्मेधश्च मे पृथिवी
चं मे उदितिश्च मे दितिश्च मे द्यौश्च मे शक्तिरुद्रुलयो दिशश्च मे यज्ञेन
कल्पन्तामृकं मे सामं च मे स्तोमश्च मे यजुश्च मे दीक्षा चं मे तपश्च म
क्रतुश्च मे ब्रतं चं मे उहोरात्रयोर्बृष्ट्या बृहद्रथन्तरे चं मे यज्ञेन कल्पेताम्॥९॥

गर्भाश्च मे वथसाश्च मे त्र्यवी चं मे दित्यवाचं मे दित्योही चं मे
पञ्चाविश्च मे पञ्चावी चं मे त्रिवृथ्सश्च मे त्रिवृथ्सा चं मे तुर्यवाचं मे तुर्योही चं

मे पष्ठवाच्च मे पष्ठोही च म उक्षा च मे वशा च म ऋषभश्च मे वेहच्च मेऽनुद्वां
च मे धेनुश्च म् आयुर्यज्ञेन कल्पतां प्राणो यज्ञेन कल्पतामपानो यज्ञेन
कल्पतां व्यानो यज्ञेन कल्पतां चक्षुर्यज्ञेन कल्पताऽऽश्रोत्रं यज्ञेन कल्पतां
मनो यज्ञेन कल्पतां वाग्यज्ञेन कल्पतामात्मा यज्ञेन कल्पतां यज्ञो यज्ञेन
कल्पताम्॥१०॥

एका च मे तिस्रश्च मे पञ्च च मे सप्त च मे नवं च म् एकादश च मे
त्रयोदश च मे पञ्चदश च मे सप्तदश च मे नवदश च म् एकविंशतिश्च
मे त्रयोविंशतिश्च मे पञ्चविंशतिश्च मे सप्तविंशतिश्च मे नवविंशतिश्च
म् एकत्रिंशत्त्वा मे त्रयस्त्रिंशत्त्वा मे चतस्रश्च मेऽष्टौ च मे द्वादश च मे
षोडश च मे विंशतिश्च मे चतुर्विंशतिश्च मेऽष्टाविंशतिश्च मे द्वात्रिंशत्त्वा
मे षट्ट्रिंशत्त्वा मे चत्वारिंशत्त्वा मे चतुशत्वारिंशत्त्वा मेऽष्टाचत्वारिंशत्त्वा मे
वाजश्च प्रसवश्चापि जश्च क्रतुश्च सुवंश मूर्धा च व्यश्चियश्चान्त्यायनश्चान्त्यश्च
भौवनश्च भुवनश्चाधिपतिश्च॥११॥

महादेवादिभ्यो नमः॥ समस्तोपचारान् समर्पयामि॥

इडा देवहूर्मनुर्यज्ञनीर्बृहस्पतिरुक्थामदानि शःसिषुद्विश्वेदेवाः सूक्तवाचः
पृथिवि मातुर्मा मा हि सीर्मधु मनिष्ये मधु जनिष्ये मधु वक्ष्यामि मधु
वदिष्यामि मधुमतीं देवेभ्यो वाचमुद्यासः शुश्रूषेण्यां मनुष्येभ्यस्तं मा देवा
अवन्तु शोभायै पितरोऽनुमदन्तु॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

अघोरेभ्योऽथ घोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः।

सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥

तत्पुरुषाय विद्वहै महादेवाय धीमहि।

तन्नो रुद्रः प्रचोदयात्॥

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो
में अस्तु सदाशिवोम्॥

तत्पुरुषाय विद्वहे महादेवाय धीमहि।
तन्नो रुद्रः प्रचोदयात्॥ (दशवारं जपेत्।)

महादेवादिभ्यो नमः॥ समस्तोपचारान् समर्पयामि॥

॥ प्रार्थना ॥

॥ श्रीरुद्रजपः ॥

अस्य श्री-रुद्राध्याय-प्रश्न-महामन्त्रस्य। अघोर ऋषिः।

अनुष्टुप् छन्दः। सङ्कर्षणमूर्तिस्वरूपो योऽसावादित्यः परमपुरुषः स एष रुद्रो
देवता॥

नमः शिवायेति बीजम्। शिवतरायेति शक्तिः।

महादेवायेति कीलकम्।

श्री-साम्बसदाशिवप्रसादसिद्धर्थं जपे विनियोगः॥

॥ करन्यासः ॥

ॐ अग्निहोत्रात्मने अङ्गुष्ठाभ्यां नमः।

दर्शपूर्णमासात्मने तर्जनीभ्यां नमः।

चातुर्मास्यात्मने मध्यमाभ्यां नमः।

निरुद्गुपशुबन्धात्मने अनामिकाभ्यां नमः।

ज्योतिष्ठोमात्मने कनिष्ठिकाभ्यां नमः।
सर्वक्रत्वात्मने करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः।

॥अङ्गन्यासः॥

अग्निहोत्रात्मने हृदयाय नमः।
दर्शपूर्णमासात्मने शिरसे स्वाहा।
चातुर्मास्यात्मने शिखायै वषट्।
निरुद्धपशुबन्धात्मने कवचाय हुं।
ज्योतिष्ठोमात्मने नेत्रत्रयाय वौषट्।
सर्वक्रत्वात्मने अस्त्राय फट्।
भूर्भुवस्सुवरोमिति दिग्बन्धः।

॥ध्यानम्॥

आपाताल-नमः-स्थलान्त-भुवन-ब्रह्माण्डमाविस्फुरत्
ज्योतिः स्फाटिक-लिङ्गं-मौलि-विलसत्-पूर्णन्दु-वान्तामृतैः।
अस्तोकापृतमेकमीशमनिशं रुद्रानुवाकान् जपन्
ध्यायेदीप्सितसिद्धये ध्रुवपदं विप्रोऽभिषिश्चेच्छिवम्॥

ब्रह्माण्ड-व्यास-देहा भसित-हिमरुचा भासमाना भुजङ्गैः
कण्ठे काला: कपर्दा-कलित-शशि-कलाश्चण्ड-कोदण्ड-हस्ताः।
ऋक्षा रुद्राक्षमालाः प्रकटित-विभवाः शाम्भवा मूर्तिभेदाः
रुद्राः श्रीरुद्रसूक्त-प्रकटित-विभवा नः प्रयच्छन्तु सौख्यम्॥

॥पञ्चपूजा॥

लं पृथिव्यात्मने गन्धं समर्पयामि।
हं आकाशात्मने पूष्पैः पूजयामि।

यं वाच्यात्मने धूपमाद्रापयामि।
रं अग्न्यात्मने दीपं दर्शयामि।

वं अमृतात्मने अमृतं महानैवेद्यं निवेदयामि।
सं सर्वात्मने सर्वोपचारपूजां समर्पयामि।

ॐ गुणानां[॥] त्वा गुणपतिः हवामहे कुविं कुवीनामुपुमश्रवस्तमम्।
ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत् आ नः शृण्वन्तुतिभिः सीदु सादनम्॥
ॐ महागणपतये नमः॥

शं च मे मयेश्व मे प्रियं च मेऽनुकामश्व मे कामश्व मे सौमनसश्व मे
भद्रं च मे श्रेयश्व मे वस्यश्व मे यशश्व मे भगवश्व मे द्रविणं च मे यन्ता
च मे धर्ता च मे क्षेमश्व मे धृतिश्व मे विश्वं च मे महश्व मे संविच्च मे
ज्ञात्रं च मे सूश्व मे प्रसूश्व मे सीरं च मे लयश्व म ऋतं च मेऽमृतं
च मेऽयुक्ष्मं च मेऽनामयच्च मे जीवातुश्व मे दीर्घायुत्वं च मेऽनमित्रं च
मेऽभयं च मे सुगं च मे शयनं च मे सूषा च मे सुदिनं च मे॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इष्वे नमः। ...
 अभिषेकः—प्रथमं गन्धतोयं च

...
 त्र्यम्बकं यजामहे सुगुन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वारुकमिंव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥

अग्नाविष्णु सजोषसेमा वर्धन्तु वां गिरः। द्युम्नैर्वाजेभिरागतम्॥ वाजश्च मे
 प्रसवश्च मे प्रयतिश्च मे प्रसितिश्च मे धीतिश्च मे क्रतुश्च मे स्वरश्च मे क्षोकश्च
 मे श्रावश्च मे श्रुतिश्च मे ज्योतिश्च मे सुवश्च मे प्राणश्च मेऽपानश्च मे व्यानश्च
 मेऽसुश्च मे चित्तं च म आधीतं च मे वाङ्मे मनश्च मे चक्षुश्च मे श्रोत्रं च
 मे दक्षश्च मे बलं च म ओजश्च मे सहश्च म आयुश्च मे जुरा च म आत्मा
 च मे तनूश्च मे शर्म च मे वर्म च मेऽङ्गानि च मेऽस्थानि च मे परूःषि च
 मे शर्णराणि च मे॥१॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।
 नीराजनम्—

यो देवानां प्रथमं पुरस्ताद्विश्वाधियो रुद्रो मुहरूषिः।
 हिरण्यगर्भं पश्यत् जायमानः स नो देवः शुभया स्मृत्याः संयुनक्तु॥
 अनेन प्रथम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
 महादेवः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥१॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इषवं नमः। ...
 अभिषेकः—द्वितीयं पञ्चगव्यकम्।

...
 त्र्यम्बकं यजामहे सुगुन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वारुकमिंव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥

ज्यैष्ठ्यं च म आधिपत्यं च मे मन्युश्च मे भामश्च मेऽमंश्च मेऽमंश्च मे जेमा
 च मे महिमा च मे वरिमा च मे प्रथिमा च मे वर्ष्मा च मे द्राघुया च मे
 वृद्धं च मे वृद्धिश्च मे सत्यं च मे श्रद्धा च मे जगच्च मे धनं च मे वशश्च मे
 त्विषिंश्च मे क्रीडा च मे मोदश्च मे जातं च मे जनिष्यमाणं च मे सूक्तं च
 मे सुकृतं च मे वित्तं च मे वेद्यं च मे भूतं च मे भविष्यच्च मे सुगं च मे
 सुपथं च म ऋद्धं च म ऋद्धिश्च मे कूसं च मे कूसिंश्च मे मृतिश्च मे सुमृतिश्च
 मै॥२॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।
 नीराजनम्—

यस्मात्परं नापरमस्ति किञ्चिद्यस्मान्नार्णीयो न ज्यायोऽस्ति कश्चित्।
 वृक्ष इव स्तब्धो दिवि तिष्ठत्येकस्तेनेदं पूर्णं पुरुषेण सर्वम्॥
 अनेन द्वितीय-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
 शिवः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥२॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इष्वे नमः। ...
 अभिषेकः—पञ्चामृतं तृतीयं स्यात्

...

त्र्यम्बकं यजामहे सुगुन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वारुकमिंव बन्धनामृत्योर्मुक्षीयु माऽमृतात्॥

शं च मे मयश्च मे प्रियं च मेऽनुकामश्च मे कामश्च मे सौमनसश्च मे भद्रं च
 मे श्रेयश्च मे वस्यश्च मे यशश्च मे भगंश्च मे द्रविणं च मे यन्ता च मे धर्ता च
 मे क्षेमश्च मे धृतिश्च मे विश्वं च मे महश्च मे संविच्च मे ज्ञात्रं च मे सूक्ष्मं मे
 प्रसूश्च मे सीरं च मे लयश्च म ऋतं च मेऽमृतं च मेऽयक्षमं च मेऽनामयच्च
 मे जीवातुश्च मे दीर्घायुत्वं च मेऽनमित्रं च मेऽभेयं च मे सुरं च मे शयनं
 च मे सूषा च मे सुदिनं च मे॥३॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।
 नीराजनम्—

न कर्मणा न प्रजया धनैन त्यागैनैके अमृतत्वमानशुः।
 परेण नाकु निहितं गुहायां विभ्राजदेतद्यत्यो विशन्ति॥
 अनेन तृतीय-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
श्री-रुद्रः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥३॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इष्वे नमः। ...
 अभिषेकः—घृतस्नानं चतुर्थकम्॥

...
 त्र्यम्बकं यजामहे सुगुन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वारुकमिंव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥

ऊर्कं मे सूनृतां च मे पर्यंश्च मे रसंश्च मे घृतं च मे मधुं च मे सग्धिंश्च मे
 सर्पीतिश्च मे कृषिश्च मे वृष्टिश्च मे जैत्रं च म औद्धिद्यं च मे रथिश्च मे रायंश्च
 मे पुष्टं च मे पुष्टिश्च मे विभु च मे प्रभु च मे बहु च मे भूयंश्च मे पूर्णं च मे
 पूर्णतरं च मेऽक्षितिश्च मे कूयंवाश्च मेऽन्नं च मेऽक्षुच्च मे व्रीहयंश्च मे यवांश्च
 मे माषांश्च मे तिलांश्च मे मुद्राश्च मे खल्वांश्च मे गोधूमांश्च मे मुसुरांश्च मे
 प्रियङ्गवश्च मेऽणवश्च मे श्यामकांश्च मे नीवारांश्च मे॥४॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।
 नीराजनम्—

वेदान्तविज्ञानसुनिश्चितार्थाः सन्न्यास योगाद्यतयः शुद्धसत्त्वाः।
 ते ब्रह्मलोके तु परान्तकाले परामृतात्परिमुच्यन्ति सर्वे॥
 अनेन चतुर्थ-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
शङ्करः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥४॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इष्वे नमः। ...
 अभिषेकः—पञ्चमं पयसा स्नानं

...
 त्र्यम्बकं यजामहे सुगुन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वारुकमिंव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीयु माऽमृतात्॥

अश्मा च मे मृत्तिका च मे गिरयश्च मे पर्वताश्च मे सिक्ताश्च मे वनस्पतयश्च
 मे हिरण्यं च मेऽयश्च मे सीसं च मे त्रपुश्च मे श्यामं च मे लोहं च मेऽग्निश्च
 मे आपश्च मे वीरुधश्च मे ओषधयश्च मे कृष्णपच्यं च मेऽकृष्णपच्यं च मे
 ग्राम्याश्च मे पशवं आरुण्याश्च यज्ञेन कल्पन्तां वित्तं च मे वित्तिश्च मे भूतं च
 मे भूतिश्च मे वसुं च मे वसुतिश्च मे कर्म च मे शक्तिश्च मेऽर्थश्च मे एमश्च
 मे इतिश्च मे गतिश्च मे॥५॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।

नीराजनम्—

दुहुं विपापं परमैऽशमभूतं यत्पुण्डरीकं पुरमध्यसुङ्घस्थम्।
 तत्रापि दुहुं गगनं विशोकस्तस्मिन् यदन्तस्तदुपासितुव्यम्॥
 अनेन पञ्चम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
नीललोहितः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥५॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इष्वे नमः। ...
 अभिषेकः—दधिस्तानं तु षष्ठकम्।

...
 त्र्यम्बकं यजामहे सुगुण्डिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वारुकमिंव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥

अग्निश्च म इन्द्रश्च मे सोमश्च म इन्द्रश्च मे सविता च म इन्द्रश्च मे सरस्वती
 च म इन्द्रश्च मे पूषा च म इन्द्रश्च मे बृहस्पतिश्च म इन्द्रश्च मे मित्रश्च म
 इन्द्रश्च मे वरुणश्च म इन्द्रश्च मे त्वष्टा च म इन्द्रश्च मे धाता च म इन्द्रश्च मे
 विष्णुश्च म इन्द्रश्च मेऽश्विनौ च म इन्द्रश्च मे मरुतश्च म इन्द्रश्च मे विश्वे च
 मे देवा इन्द्रश्च मे पृथिवी च म इन्द्रश्च मेऽन्तरिक्षं च म इन्द्रश्च मे द्यौश्च म
 इन्द्रश्च मे दिशश्च म इन्द्रश्च मे मूर्धा च म इन्द्रश्च मे प्रजापतिश्च म इन्द्रश्च
 मे॥६॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।
 नीराजनम्—

यो वेदादौ स्वरः प्रोक्तो वेदान्ते च प्रतिष्ठितः।
 तस्य प्रकृतिलीनस्य यः परः स महेश्वरः॥
 अनेन षष्ठम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
ईशानः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥६॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इष्वे नमः। ...
 अभिषेकः—सप्तमं मधुना स्नानम्

...
 त्र्यम्बकं यजामहे सुगुन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वारुकमिंव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीयु माऽमृतात्॥

अःशुश्रू मे रश्मिश्च मेऽदौभ्यश्च मेऽधिपतिश्च म उपाःशुश्रू मेऽन्तर्यामश्च म
 ऐन्द्रवायवश्च मे मैत्रावरुणश्च म आश्विनश्च मे प्रतिप्रस्थानंश्च मे शुक्रश्च मे
 मन्थी च म आग्रयणश्च मे वैश्वदेवश्च मे ध्रुवश्च मे वैश्वानरश्च म ऋतुग्रहाश्च
 मेऽतिग्राह्याश्च म ऐन्द्रग्रहश्च मे वैश्वदेवश्च मे मरुत्वतीयाश्च मे माहेन्द्रश्च
 म आदित्यश्च मे सावित्रश्च मे सारस्वतश्च मे पौष्णश्च मे पात्रीवतश्च मे
 हारियोजनश्च मे॥७॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।
 नीराजनम्—

सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमो नमः।
 भवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भवोद्भवाय नमः॥
 अनेन सप्तम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
 विजयः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥७॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इषवं नमः। ...
 अभिषेकः—इक्षुसारमथाष्टमम्॥

...
 त्र्यम्बकं यजामहे सुगुन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वारुकमिंव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीयु माऽमृतात्॥

इधमश्च मे बुर्हिश्च मे वेदिश्च मे धिष्णियाश्च मे सुचश्च मे चमसाश्च मे ग्रावाणश्च
 मे स्वरंवश्च म उपरवाश्च मेऽधिषवणे च मे द्रोणकलशश्च मे वायव्यानि च मे
 पूतभृच्च म आधवनीयश्च म आग्नीध्रं च मे हविर्धानं च मे गृहाश्च मे सदश्च
 मे पुरोडाशाश्च मे पचताश्च मेऽवभृथश्च मे स्वगाकारश्च मे॥८॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।
 नीराजनम्—

वामदेवाय नमो ज्येष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः
 कलविकरणाय नमो बलविकरणाय नमो बलाय नमो बलप्रमथनाय नमः
 सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मनाय नमः॥
 अनेन अष्टम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
 भीमः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥८॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इष्वे नमः। ...
 अभिषेकः—नवमं फलसारं च

...
 त्र्यम्बकं यजामहे सुगुन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वारुकमिंव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीयु माऽमृतात्॥

अग्निश्च मे घर्मश्च मे उर्कश्च मे सूर्यश्च मे प्राणश्च मे उश्मेधश्च मे पृथिवी
 च मे उदितिश्च मे दितिश्च मे द्यौश्च मे शक्वरीरङ्गुलयो दिशश्च मे यज्ञेन
 कल्पन्तामृकं मे सामं च मे स्तोमश्च मे यजुश्च मे दीक्षा च मे तपश्च म
 कृतुश्च मे व्रतं च मे उहोरात्रयोर्वृष्ट्या बृहद्रथन्तरे च मे यज्ञेन कल्पेताम्॥९॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।

नीराजनम्—

अघोरेभ्योऽथ घोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः।

सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥

अनेन नवम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः

देवदेवः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥९॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इष्वे नमः। ...
 अभिषेकः—दशमं नाळिकेरकम्।

...
 त्र्यम्बकं यजामहे सुगुन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वारुकमिंव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥

गर्भश्च मे वथ्साश्च मे त्र्यविश्च मे त्र्यवी च मे दित्यवाच्च मे दित्यौही च मे
 पश्चाविश्च मे पश्चावी च मे त्रिवथ्सश्च मे त्रिवथ्सा च मे तुर्यवाच्च मे तुर्यौही
 च मे पष्ठवाच्च मे पष्ठौही च म उक्षा च मे वशा च म ऋषभश्च मे वेहच्च
 मेऽनुद्वां च मे धेनुश्च म आयुर्यज्ञेन कल्पतां प्राणो यज्ञेन कल्पतामपानो
 यज्ञेन कल्पतां व्यानो यज्ञेन कल्पतां चक्षुर्यज्ञेन कल्पताङ् श्रोत्रं यज्ञेन
 कल्पतां मनो यज्ञेन कल्पतां वाग्यज्ञेन कल्पतामात्मा यज्ञेन कल्पतां यज्ञो
 यज्ञेन कल्पताम्॥१०॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।
 नीराजनम्—

तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि। तत्रो रुद्रः प्रचोदयात्॥
 अनेन दशम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
 भवोद्भवः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥१०॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इषवे नमः। ...
 अभिषेकः—एकादशं गन्धतोयं द्वादशं तीर्थमुच्यते॥

...
 त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वारुकमिंव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥

यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽविवेश तस्मै रुद्राय नमो अस्तु॥ तमुष्टुहि यः स्विषुः सुधन्वा यो विश्वस्य क्षयति भेषजस्य। (ऋक) यक्ष्वामहे सौमनसाय रुद्रं नमोभिर्देवमसुरं दुवस्य॥ अयं मे हस्तो भगवान्यं मे भगवत्तरः। अयं मै विश्वभेषजोऽयं शिवाभिर्मर्शनः॥

ये ते सहस्रमयुतं पाशा मृत्यो मर्त्याय हन्तवे। तान् यज्ञस्य मायया सर्वानव यजामहे। मृत्यवे स्वाहा॑ मृत्यवे स्वाहा॑॥ ओं नमो भगवते रुद्राय विष्णवे मृत्युर्मे पाहि। प्राणानां ग्रन्थिरसि रुद्रो मां विशान्तकः। तेनान्नेनाप्यायुस्व॥ नमो रुद्राय विष्णवे मृत्युर्मे पाहि॥

एका॑ च मे तिस्रश्च मे पञ्च च मे सप्त च मे नवं च मै एकादश च मे त्रयोदश च मे पञ्चदश च मे सप्तदश च मे नवदश च मै एकविंशतिश्च मे त्रयोविंशतिश्च मे पञ्चविंशतिश्च मे सप्तविंशतिश्च मे नवविंशतिश्च मै एकत्रिंशत्त्वा॑ मे त्रयस्त्रिंशत्त्वा॑ मे चतस्रश्च मेऽष्टौ च मे द्वादश च मे षोडश च मे विंशतिश्च मे चतुर्विंशतिश्च मेऽष्टाविंशतिश्च मे द्वात्रिंशत्त्वा॑ मे षट्ट्रिंशत्त्वा॑ मे चत्वारिंशत्त्वा॑ मे चतुश्चत्वारिंशत्त्वा॑ मेऽष्टाचत्वारिंशत्त्वा॑ मे वाजश्च प्रसुवश्चापि जश्च क्रतुश्च सुवश्च मूर्धा च व्यश्चियश्चान्त्यायुनश्चान्त्यश्च भौवनश्च भुवनश्चाधिपतिश्च॥११॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।
नीराजनम्—

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिंपतिर्ब्रह्मणोऽधिंपतिर्ब्रह्मां शिवो
मैं अस्तु सदाशिवोम्॥

अनेन एकादश-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
आदित्यात्मकः श्री-रुद्रः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥११॥

[इडा॑ देव॒हूर्मनुर्यज्ञनीर्बृह॒स्पतिरुक्थाम॒दानि॑ शःसिष्ठिश्वेदेवाः सूक्तवाच्
पृथिवि मातृमा॑ मा॑ हि॒सीर्मधु॑ मनिष्ये॑ मधु॑ जनिष्ये॑ मधु॑ वक्ष्यामि॑ मधु॑
वदिष्यामि॑ मधु॑मर्ती॑ देवेभ्यो॑ वाच्मुद्यासः॒ शुश्रूषेण्याँ॑ मनुष्यै॒भ्युस्तं॑ मा॑ देवा॑
अंवन्तु॑ शो॑भायै॑ पि॒तरोऽनु॑मदन्तु॥]

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

स्नानानन्तरम् आचमनीयं समर्पयामि॥७॥

साक्षतजलेन तर्पणं कार्यम्॥

ॐ भवं देवं तर्पयामि। ॐ शर्वं देवं तर्पयामि। ॐ ईशानं देवं तर्पयामि।
ॐ पशुपतिं देवं तर्पयामि। ॐ रुद्रं देवं तर्पयामि। ॐ उग्रं देवं तर्पयामि।
ॐ भीमं देवं तर्पयामि। ॐ महान्तं देवं तर्पयामि॥

ॐ भवस्य देवस्य पत्नीं तर्पयामि। ॐ शर्वस्य देवस्य पत्नीं तर्पयामि।
ॐ ईशानस्य देवस्य पत्नीं तर्पयामि। ॐ पशुपतेर्देवस्य पत्नीं तर्पयामि।
ॐ रुद्रस्य देवस्य पत्नीं तर्पयामि। ॐ उग्रस्य देवस्य पत्नीं तर्पयामि। ॐ
भीमस्य देवस्य पत्नीं तर्पयामि। ॐ महतो देवस्य पत्नीं तर्पयामि॥

असौ योऽवसर्पति नीलंग्रीवो विलोहितः। उतैन् गोपा अदशन्त्रदशनुदहार्यः।
उतैन् विश्वा भूतानि स दृष्टे मृदयाति नः॥ अँ ह्रीं नमः शिवाय। रुद्राय
नमः। वस्त्रोत्तरीयं समर्पयामि॥८॥

नमो अस्तु नीलंग्रीवाय सहस्राक्षाय मीढुषे॥ अथो ये अस्य सत्वानोऽहं
तेभ्योऽकरं नमः॥ अँ ह्रीं नमः शिवाय। कालाय नमः। यज्ञोपवीताभरणानि
समर्पयामि॥९॥

प्र मुञ्च धन्वन्तस्त्वमुभयोरार्णियोर्ज्याम्। याश्च ते हस्त इषवः परा ता भंगवो
वप॥ अँ ह्रीं नमः शिवाय। कलंविकरणाय नमः। दिव्यपरिमलगन्धान्
धारयामि। गन्धस्योपरि अक्षतान् समर्पयामि॥१०॥

अवृतत्य धनुस्त्वः सहस्राक्ष शतेषुधे। निशीर्य शत्यानां मुखां शिवो
नः सुमनां भव॥ अँ ह्रीं नमः शिवाय। बलंविकरणाय नमः। पुष्पै
पूजयामि॥११॥

ॐ भवाय देवाय नमः। ॐ शर्वाय देवाय नमः।

ॐ ईशानाय देवाय नमः। ॐ पशुपतये देवाय नमः।

ॐ रुद्राय देवाय नमः। ॐ उग्राय देवाय नमः।

ॐ भीमाय देवाय नमः। ॐ महते देवाय नमः॥

ॐ भवस्य देवस्य पत्व्यै नमः। ॐ शर्वस्य देवस्य पत्व्यै नमः।

ॐ ईशानस्य देवस्य पत्व्यै नमः। ॐ पशुपतेर्देवस्य पत्व्यै नमः।

ॐ रुद्रस्य देवस्य पत्व्यै नमः। ॐ उग्रस्य देवस्य पत्व्यै नमः।

ॐ भीमस्य देवस्य पत्व्यै नमः। ॐ महतो देवस्य पत्व्यै नमः॥

॥ श्रीरुद्रनाम त्रिशती ॥

नमो हिरण्यबाहवे नमः। सेनान्ये नमः।
 दिशां च पतये नमः। नमो वृक्षेभ्यो नमः।
 हरिकेशेभ्यो नमः। पशुनां पतये नमः।
 नमः सस्पिञ्जराय नमः। त्विर्षीमते नमः।
 पृथीनां पतये नमः। नमो बभूशाय नमः।
 विव्याधिने नमः। अन्नानां पतये नमः।
 नमो हरिकेशाय नमः। उपवीतिने नमः।
 पृष्ठानां पतये नमः। नमो भवस्य हृत्ये नमः।
 जगतां पतये नमः। नमो रुद्राय नमः।
 आतृताविने नमः। क्षेत्राणां पतये नमः।
 नमः सूताय नमः। अहन्त्याय नमः।
 वनानां पतये नमः। नमो रोहिताय नमः।
 स्थपतये नमः। वृक्षाणां पतये नमः।
 नमो मन्त्रिणे नमः। वाणिजाय नमः।
 कक्षाणां पतये नमः। नमो भुवन्तये नमः।
 वारिवस्कृताय नमः। ओषधीनां पतये नमः।
 नम उच्चर्योषाय नमः। आक्रन्दयते नमः।
 पृतीनां पतये नमः। नमः कृथ्ववीताय नमः।
 धावते नमः। सत्त्वनां पतये नमः॥
 नमः सहमानाय नमः। निव्याधिने नमः।
 आव्याधिनीनां पतये नमः। नमः ककुभाय नमः।
 निषुङ्गिणे नमः। स्तुनानां पतये नमः।

नमो निषुङ्गिणे नमः। इषुधिमते नमः।
 तस्कंराणां पतये नमः। नमो वश्चते नमः।
 परिवश्चते नमः। स्तायूनां पतये नमः।
 नमो निचेरवे नमः। परिचराय नमः।
 अरण्यानां पतये नमः। नमः सृकुविभ्यो नमः।
 जिधासद्यो नमः। मुष्णातां पतये नमः।
 नमोऽसिमद्यो नमः। नक्तं चरद्यो नमः।
 प्रकृन्तानां पतये नमः। नम उष्णीषिने नमः।
 गिरिचराय नमः। कुलुश्वानां पतये नमः।
 नम इषुमद्यो नमः। धन्वाविभश्च नमः। वो नमः।
 नम आतन्वानेभ्यो नमः। प्रतिदधानेभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नम आयच्छद्यो नमः। विसृजद्यश्च नमः। वो नमः।
 नमोऽस्यद्यो नमः। विध्यद्यश्च नमः। वो नमः।
 नम आसीनेभ्यो नमः। शयानेभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमः स्वपद्यो नमः। जाग्रद्यश्च नमः। वो नमः।
 नमस्तिष्ठद्यो नमः। धावद्यश्च नमः। वो नमः।
 नमः सभाभ्यो नमः। सभापतिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो अश्वेभ्यो नमः। अश्वपतिभ्यश्च नमः। वो नमः॥
 नम आव्याधिनीभ्यो नमः। विविध्यन्तीभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नम उग्रणाभ्यो नमः। तृहृतीभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो गृथसेभ्यो नमः। गृथपतिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो ब्रातेभ्यो नमः। ब्रातपतिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो गणेभ्यो नमः। गणपतिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो विश्वरूपेभ्यो नमः। विश्वरूपेभ्यश्च नमः। वो नमः।

नमौ मृहृद्यो नमः। क्षुलुकेभ्यंश्च नमः। वो नमः।
 नमौ रथिभ्यो नमः। अरथेभ्यंश्च नमः। वो नमः।
 नमो रथैभ्यो नमः। रथ॑पतिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमः सेना॑भ्यो नमः। सुना॑निभ्यंश्च नमः। वो नमः।
 नमः क्षुत्तृभ्यो नमः। सुङ्ग्रही॑तृभ्यंश्च नमः। वो नमः।
 नमस्तक्षभ्यो नमः। रथकारेभ्यंश्च नमः। वो नमः।
 नमः कुलालेभ्यो नमः। कमरि॑भ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमः पुञ्जिष्टै॑भ्यो नमः। निषादे॑भ्यंश्च नमः। वो नमः।
 नमै इषुकृद्यो नमः। धन्वकृद्यंश्च नमः। वो नमः।
 नमौ मृगयुभ्यो नमः। श्वनिभ्यंश्च नमः। वो नमः।
 नमः श्वभ्यो नमः। श्वपतिभ्यश्च नमः। वो नमः॥
 नमौ भवाय॑ च नमः। रुद्राय॑ च नमः।
 नमः शर्वाय॑ च नमः। पशुपतय॑ च नमः।
 नमो नीलंग्रीवाय॑ च नमः। शितिकण्ठाय॑ च नमः।
 नमः कपर्दिनै॑ च नमः। व्युसकेशाय॑ च नमः।
 नमः सहस्राक्षाय॑ च नमः। शतधन्वने॑ च नमः।
 नमौ गिरिशाय॑ च नमः। शिपिविष्टाय॑ च नमः।
 नमौ मीढुष्टमाय॑ च नमः। इषुमते॑ च नमः।
 नमौ हृस्वाय॑ च नमः। वामनाय॑ च नमः।
 नमौ बृहते॑ च नमः। वर्षीयसे॑ च नमः।
 नमौ वृद्धाय॑ च नमः। सुवृध्वने॑ च नमः।
 नमौ अग्नियाय॑ च नमः। प्रथमाय॑ च नमः।
 नमै आशवै॑ च नमः। अजिराय॑ च नमः।
 नमः शीघ्रियाय॑ च नमः। शीभ्याय॑ च नमः।

नमे ऊर्म्याय च नमः। अवस्वन्याय च नमः।
 नमः स्रोतस्याय च नमः। द्वीप्याय च नमः॥
 नमौ ज्येष्ठाय च नमः। कनिष्ठाय च नमः।
 नमः पूर्वजाय च नमः। अपरजाय च नमः।
 नमौ मध्यमाय च नमः। अपगल्भाय च नमः।
 नमौ जघन्याय च नमः। बुधियाय च नमः।
 नमः सोम्याय च नमः। प्रतिसर्याय च नमः।
 नमो याम्याय च नमः। क्षेम्याय च नमः।
 नमे उर्वर्याय च नमः। खल्याय च नमः।
 नमः क्षेत्रक्षयाय च नमः। अवसान्याय च नमः।
 नमो वन्याय च नमः। कक्ष्याय च नमः।
 नमः श्रवाय च नमः। प्रतिश्रवाय च नमः।
 नमे आशुरेणाय च नमः। आशुरथाय च नमः।
 नमः शूराय च नमः। अवभिन्दते च नमः।
 नमौ वर्मिणे च नमः। वरुथिने च नमः।
 नमौ बिल्मिने च नमः। कवचिने च नमः।
 नमः श्रुताय च नमः। श्रुतसेनाय च नमः॥
 नमौ दुन्दुभ्याय च नमः। आहनन्याय च नमः।
 नमौ धृष्णवे च नमः। प्रमृशाय च नमः।
 नमौ दृताय च नमः। प्रहिताय च नमः।
 नमौ निषङ्गिणे च नमः। इषुधिमते च नमः।
 नमस्तीक्षणेषवे च नमः। आयुधिने च नमः।
 नमः स्वायुधाय च नमः। सुधन्वने च नमः।

नमः सुत्याय च नमः। पथ्याय च नमः।
 नमः काट्याय च नमः। नीप्याय च नमः।
 नमः सूद्याय च नमः। सरस्याय च नमः।
 नमो नाद्याय च नमः। वैशन्ताय च नमः।
 नमः कूप्याय च नमः। अवट्याय च नमः।
 नमो वर्ष्याय च नमः। अवर्ष्याय च नमः।
 नमो मेघ्याय च नमः। विद्युत्याय च नमः।
 नम ईध्रियाय च नमः। आतप्याय च नमः।
 नमो वात्याय च नमः। रेष्मियाय च नमः।
 नमो वास्तव्याय च नमः। वास्तुपाय च नमः॥

 नमः सोमाय च नमः। रुद्राय च नमः।
 नमस्ताम्राय च नमः। अरुणाय च नमः।
 नमः शङ्गाय च नमः। पशुपतये च नमः।
 नम उग्राय च नमः। भीमाय च नमः।
 नमो अग्रेवधाय च नमः। द्वेरेवधाय च नमः।
 नमो हन्त्रे च नमः। हनीयसे च नमः।
 नमो वृक्षेभ्यो नमः। हरिकेशेभ्यो नमः।
 नमस्ताराय नमः। नमः शम्भवे च नमः।
 मयोभवे च नमः। नमः शङ्कराय च नमः।
 मयस्कराय च नमः। नमः शिवाय च नमः।
 शिवतंराय च नमः। नमस्तीर्थ्याय च नमः।
 कूल्याय च नमः। नमः पार्याय च नमः।
 अवार्याय च नमः। नमः प्रतरणाय च नमः।

उत्तरणाय च नमः। नम आत्माय च नमः।
 आलाद्याय च नमः। नम शष्प्याय च नमः।
 फेन्याय च नमः। नम सिकत्याय च नमः।
 प्रवाह्याय च नमः॥

नम इरिण्याय च नमः। प्रपृथ्याय च नमः।
 नमः किंशिलाय च नमः। क्षयणाय च नमः।
 नमः कपर्दिने च नमः। पुलस्तये च नमः।
 नमो गोष्ठ्याय च नमः। गृह्याय च नमः।
 नमस्तल्प्याय च नमः। गेह्याय च नमः।
 नमः काट्याय च नमः। गृह्वरेष्टाय च नमः।
 नमो हृदय्याय च नमः। निवेष्याय च नमः।
 नमः पांसव्याय च नमः। रजस्याय च नमः।
 नम शुष्क्याय च नमः। हुरित्याय च नमः।
 नमो लोप्याय च नमः। उल्प्याय च नमः।
 नम ऊर्ब्याय च नमः। सूर्याय च नमः।
 नमः पर्ण्याय च नमः। पर्णशद्याय च नमः।
 नमोऽपगुरमाणाय च नमः। अभिघ्रते च नमः।
 नम आख्खदते च नमः। प्रख्खदते च नमः। नमो वो नमः।
 किरिकेभ्यो नमः। देवानां हृदयेभ्यो नमः।
 नमो विक्षीणकेभ्यो नमः। नमो विचिन्वत्केभ्यो नमः।
 नम आनिरुहतेभ्यो नमः। नम आमीवत्केभ्यो नमः।
 ॥इति श्री-श्रीरुद्रनाम त्रिशती संम्पूर्णा॥

